

Rundskriv

Nr.
G-06/2015

Vår ref.
15/7282

Dato
18.12.2015

RUNDSKRIV OM INTERNASJONAL BARNEBORTFØRING

FORORD

Internasjonal barne bortføring omfatter tilfellene der et barn ulovlig tas ut av landet i strid med foreldreansvaret til gjenværende forelder. Et barn kan også bli ulovlig tilbakeholdt etter et lovlig opphold i utlandet, for eksempel et ferieopphold eller samvær. Tilfeller der barn blir tatt med til utlandet av en eller begge foreldrene når det er barnevernet som har rett til å bestemme hvor barnet skal bo, omfattes også. Flytting av barn fra et sted til et annet innenfor landegrensene omfattes ikke, heller ikke tilfeller der et barn kidnappes av fremmede.

Dette rundskrivet retter seg mot advokater og dommere som arbeider med internasjonale barne bortføringssaker, men inneholder også informasjon og veiledning som vil være nyttig for andre offentlige myndigheter som kan få befatning med denne type saker. Rundskrivet inneholder også relevant informasjon til foreldre som opplever å få bortført barnet sitt.

Prop. 143 L (2014-2015) Endringer i barne bortføringsloven, barnevernloven, straffeloven 2005 og rettshjelploven (internasjonal barne bortføring) innebærer en rekke lovendringsforslag som ble vedtatt av Stortinget 11. desember 2015, og som trer i kraft 1. januar 2016.

Rundskrivet trer i kraft 1. januar 2016 og erstatter Justis- og politidepartementets rundskriv G-136/91, som oppheves fra samme dato.

Justis- og beredskapsdepartementet, 18. desember 2015.

Wenche L. Kverneland
avdelingsdirektør

Lene Smith Walaas
seniorrådgiver

Innhold

1	Innledning	5
2	Sentrale begreper	5
3	Gjeldende rett	6
	3.1 Haagkonvensjonen 1980	6
	3.1.1 Ulovlig internasjonal barne bortføring	7
	3.1.2 Unntak fra tilbakeleveringsregelen	8
	3.2 Europarådskonvensjonen 1980	9
	3.3 Barne bortføringsloven	9
	3.4 Øvrige internasjonale forpliktelser	9
	3.4.1 Menneskerettighetene	9
	3.4.2 Det nordiske regelverket	10
	3.4.3 Haagkonvensjonen 1996	10
	3.5 Straffbar internasjonal barne bortføring	11
	3.5.1 Straffeloven § 261	11
	3.5.2 Om bortføring fra barnevernet og straffeloven § 261	11
4	Bortføring fra Norge til en stat tilsluttet Haagkonvensjonen 1980	12
	4.1 Justis- og beredskapsdepartementets rolle	12
	4.1.1 Generelt	12
	4.1.2 Begjæring om tilbakelevering av barn – krav til innhold og vedlegg	12
	4.1.3 Ulovlighetserklæring	14
	4.1.4 Innledende møte	15
	4.1.5 Underretting til Arbeids- og velferdsetaten (NAV) og Husbanken	15
	4.1.6 Innhenting av sosialrapport	16
	4.1.7 Departementets rolle når begjæring er sendt mottakerlandet	17
	4.1.8 Underretting til barneverntjenesten ved retur til Norge	18
	4.1.9 Avslutning av saken	18
	4.2 Gjenværende forelders rolle	19
	4.2.1 Generelt	19
	4.2.2 Gjenværende forelders rolle under behandlingen i mottakerlandet	19
	4.2.3 Advokatbistand	20
	4.2.4 Innhenting av opplysninger og dokumenter	20
	4.2.5 Gjennomføring av tilbakelevering av barn til Norge	21
	4.2.6 Ulovlig hjemhenting av barn fra utlandet	21
	4.3 Bortføring fra barnevernet	21
	4.4 Politi- og påtalemyndighetens rolle	23
	4.5 Behandling av begjæring om tilbakelevering i mottakerlandet	25
	4.5.1 Rollen til mottakerlandets sentralmyndighet	25
	4.5.2 Rettslig behandling av begjæring om tilbakelevering	25
	4.5.3 Anmodning om å stanse pågående foreldretvistsak i mottakerlandet	26
5	Bortføring fra Norge til en stat utenfor konvensjonssamarbeidet	26
6	Bortføring til Norge fra en stat tilsluttet Haagkonvensjonen 1980	27
	6.1 Justis- og beredskapsdepartementets rolle	27
	6.1.1 Generelt	27
	6.1.2 Begjæring om tilbakelevering av barn – krav til innhold og vedlegg	27
	6.1.3 Ulovlighetserklæring	28

6.1.4	Underretting til barneverntjenesten ved bortføring til Norge	28
6.1.5	Departementets rolle når begjæring om tilbakelevering er sendt retten..	29
6.1.6	Avslutning av saken	29
6.2	Gjenværende forelders rolle	29
6.2.1	Advokatbistand	30
6.2.2	Gjennomføring av tilbakelevering av barn til utlandet	30
6.3	Politi og påtalemyndighetens rolle	30
6.4	Domstolsbehandling av barnebortføringssaker	31
6.4.1	Saksbehandlingstid	31
6.4.2	Bistand til å lokalisere et barn.....	31
6.4.3	Barnets rett til å uttale seg	31
6.4.4	Ivaretagelse av barnet i påvente av avgjørelse i saken	32
6.4.5	Avgjørelser etter barneloven når barnebortføringssak er mottatt	32
6.4.6	Saksomkostninger og rettsgebyr	33
6.4.7	Forkynning eller meddelelse av rettens kjennelse	34
6.4.8	Anke.....	35
6.4.9	Tilbakelevering av barn til utlandet – tidspunkt for fullbyrding.....	35
6.4.10	Utsatt fullbyrding ved anke	35
6.4.11	Kontaktdommere i barnebortføringssaker.....	36
6.5	Tvangsfullbyrding med bistand fra namsmannen.....	36
7	Bortføring til Norge fra en stat utenfor konvensjonssamarbeidet	37
8	Begjæring om samvær – Haagkonvensjonen 1980.....	37
8.1	Begjæring om samvær med barn i en annen konvensjonsstat	37
8.2	Begjæring om samvær med barn i Norge.....	38
9	Anerkjennelse og fullbyrding av avgjørelser – Europarådskonvensjonen 1980.....	38
9.1	Anerkjennelse og fullbyrding av avgjørelse i Norge.....	39
9.2	Anerkjennelse og fullbyrding av norsk avgjørelse i annen konvensjonsstat.	40
10	Dekning av utgifter til rettshjelp i barnebortføringssaker mv.....	40
10.1	Generelt.....	40
10.2	Ved bortføring fra Norge til utlandet.....	41
10.3	Ved bortføring fra utlandet til Norge.....	42
10.4	Særlig om saker etter Europarådskonvensjonen 1980.....	42
10.5	Særlig om samværsaker etter Haagkonvensjonen 1980	42
11	Kontaktinformasjon.....	44
12	Kilder	45
13	Vedlegg	48

1 INNLEDNING

Ivaretagelse av barnet og å finne løsninger til barnets beste er det sentrale i håndteringen av en barnebortføringssak. Det beste for barnet vil oftest være at foreldrene kan bli enige om en frivillig løsning, og både myndighetene og domstolene skal bidra til dette. Rask behandling av internasjonale barnebortføringssaker er sentralt, idet det vil kunne bidra til å redusere påkjenningene for barn som utsettes for bortføring.

Barnebortføring har både en sivilrettslig og en strafferettslig side. Dette rundskrivet omhandler begge sider av barnebortføringssaken, se blant annet kapittel 4, 5 og 6.

Kapittel 2 gir en forklaring av sentrale begreper som benyttes i rundskrivet. I kapittel 3 gis en oversikt over gjeldende rett, hvor blant annet hovedreglene i de relevante konvensjonene og de strafferettslige sidene ved internasjonal barnebortføring beskrives nærmere. Kapittel 4 og 5 inneholder informasjon om behandlingen av bortføringssaker fra Norge til utlandet, og kapittel 6 og 7 inneholder tilsvarende informasjon om behandlingen av bortføringssaker fra utlandet til Norge. I kapittel 8 beskrives begjæringer om samvær etter Haagkonvensjonen 1980. Kapittel 9 inneholder informasjon om behandlingen av krav om anerkjennelse og fullbyrding av avgjørelser etter Europarådskonvensjonen 1980. I kapittel 10 gis en oversikt over regelverket om dekning av utgifter til rettshjelp for de ulike sakstypene. Endelig inneholder kapittel 11 nyttige kilder med ytterligere informasjon på dette saksfeltet og kapittel 12 har lenker til relevante skjemaer.

Departementene har en egen nettside om internasjonal barnebortføring der man kan finne praktisk informasjon og relevante oppdateringer innenfor saksområdet. Lenke til nettsiden er: www.barnebortføring.no.

2 SENTRALE BEGREPER

I rundskrivet benyttes begrepet *barnebortføring* om internasjonal barnebortføring. Internasjonal barnebortføring omfatter både tilfeller der et barn tas ut av landet i strid med retten til foreldreansvar og tilfeller der et barn ulovlig tilbakeholdes i utlandet, for eksempel etter et lovlig ferieopphold eller samvær. Begrepet *barnebortføring* benyttes som en felles betegnelse for begge tilfellene.

Begrepet *bortfører* benyttes om den personen som ulovlig tar med seg barnet fra barnets bostedsland eller ulovlig tilbakeholder barnet i utlandet. Bortfører vil oftest være en av foreldrene. Bortførere kan også være andre, for eksempel en besteforelder. *Gjenværende* er den som er igjen i bostedslandet og som får sitt foreldreansvar krenket ved barnebortføringen og som krever tilbakelevering av barnet. Oftest er gjenværende en av foreldrene, men det kan også være barnevernet. I teksten benyttes gjennomgående *gjenværende forelder*. Der det er særlige forhold knyttet til barnevernets rolle som gjenværende part er disse presisert i teksten.

Bostedslandet er det landet der barnet var bosatt før bortføringen. *Mottakerlandet* er det landet barnet er bortført til og som barnet kreves tilbakelevert fra.

Sentralmyndighet refererer til den myndighet som er utpekt etter Haagkonvensjonen 1980 og Europarådskonvensjonen 1980, og som har i oppdrag å oppfylle de forpliktelser konvensjonene pålegger den. Sentralmyndigheten skal generelt samordne og koordinere kontakten mellom nasjonale og utenlandske myndigheter og mellom myndigheter og privatpersoner. Sentralmyndigheten er også overordnet ansvarlig for at landet etterlever konvensjonsforpliktelsene. I Norge er Justis- og beredskapsdepartementet sentralmyndighet etter de to konvensjonene, jf. barnebortføringsloven § 5 annet ledd.

For ytterligere begrepsforklaringer, se [Prop. 143 L \(2014-2015\) om internasjonal barnebortføring](#) punkt 1.4. og nettsiden www.barnebortføring.no.

3 GJELDENDE RETT

I dette kapitlet gis det en oversikt over regelverket som regulerer hva som utgjør en ulovlig barnebortføring etter norsk rett, herunder det internasjonale regelverket som Norge er bundet av.

Norge har sluttet seg til to sentrale konvensjoner om internasjonal barnebortføring. Det er konvensjon av 25. oktober 1980 om de sivile sider ved internasjonal barnebortføring (Haagkonvensjonen 1980) og europeisk konvensjon av 20. mai 1980 om anerkjennelse og fullbyrding av avgjørelser om foreldreansvar og gjenopprettelse av foreldreansvar (Europarådskonvensjonen 1980). Begge konvensjonene er gjennomført i norsk rett ved lov av 8. juli 1988 nr. 72 om anerkjennelse og fullbyrding av utenlandske avgjørelser om foreldreansvar m v og om tilbakelevering av barn (barnebortføringsloven).

Nesten samtlige europeiske stater er tilsluttet begge konvensjonene.

Haagkonvensjonen 1980 er også tilsluttet av en rekke stater utenfor Europa. Følgende nettsider gir en oversikt over hvilke stater som er tilsluttet de to konvensjonene:

For Haagkonvensjonen 1980: [Nettsiden til Haagkonferansen for internasjonal privatrett/ratifikasjoner og tiltredelse](#)

For Europarådskonvensjonen 1980: [Nettsiden til Europarådet/ratifikasjoner og tiltredelser](#).

For en oversikt over hvilke land Norge har et konvensjonssamarbeid med etter de to konvensjonene, se departementenes nettside: www.barnebortføring.no/landoversikt.

3.1 Haagkonvensjonen 1980

Konvensjon av 25. oktober 1980 om de sivile sider ved internasjonal barnebortføring (Haagkonvensjonen 1980) er ikke en tradisjonell internasjonal privatrettslig konvensjon

som har regler om anerkjennelse og fullbyrding av formelle avgjørelser. Den er begrenset til å regulere situasjonen når en av foreldrene, eventuelt besteforeldre eller annen slekting, ulovlig bortfører et barn.

Konvensjonens regler gjelder kun for barn som er under 16 år, jf. Haagkonvensjonen 1980 artikkel 4 og barnebortføringsloven § 4

3.1.1 Ulovlig internasjonal barnebortføring

Hovedregelen i Haagkonvensjonen 1980 er at et barn som er ulovlig bortført eller tilbakeholdt straks skal tilbakeleveres, dersom barnet umiddelbart før bortføringen eller tilbakeholdelsen hadde bosted i en stat som er tilsluttet Haagkonvensjonen 1980, jf. Haagkonvensjonen artikkel 1 bokstav a og 12 første ledd. Se også barnebortføringsloven § 11 første ledd.

En bortføring eller tilbakeholdelse er ulovlig etter konvensjonen dersom den er i strid med retten til foreldreansvar etter loven i den stat barnet bodde i umiddelbart før bortføringen eller tilbakeholdelsen, og foreldreansvaret faktisk ble utøvd i samsvar med dette, jf. Haagkonvensjonen artikkel 3 første ledd bokstav a og b. Se også barnebortføringsloven § 11 annet ledd bokstav a og b.

Det er to sentrale vilkår som må være oppfylt for at en barnebortføring er ulovlig etter Haagkonvensjonen 1980: foreldreansvar og bosted.

3.1.1.1 Foreldreansvar

Haagkonvensjonen 1980 bruker begrepet «rights of custody» som i barnebortføringsloven er oversatt til «rett til foreldreansvar», jf. lovens § 11 annet ledd bokstav a.

Haagkonvensjonen 1980 artikkel 1 bokstav c og 5 bokstav a definerer begrepet «rights of custody». Det fremgår her at begrepet omfatter «omsorgen for barnets person, herunder retten til å bestemme hvor barnet skal bo».

Begrepet «rights of custody» skal tolkes likt i alle konvensjonsstatene. Det er den internasjonale definisjonen av begrepet som er avgjørende, ikke hvordan begrepet defineres i hver enkelt stats interne rett. Begrepet «rights of custody» tolkes derfor videre enn tilsvarende foreldreansvarsbegrep i lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barneloven).

For barn som er bosatt i Norge, følger foreldreansvaret enten direkte av reglene i barneloven, barnevernloven, av avtale mellom foreldrene eller av en domstolsavgjørelse. Barneloven §§ 40 og 41 regulerer når foreldre må avtale/samtykke for at barnet skal kunne ta opphold i eller flytte til en annen stat. Se nærmere om dette i [Prop. 143 L \(2014-2015\) om internasjonal barnebortføring](#) punkt 3.2.1.

Retten til foreldreansvar kan være tilkjent en person, en institusjon eller en annen instans, enten i fellesskap eller alene, ifølge loven i den staten der barnet hadde sitt

bosted umiddelbart før bortføringen, jf. Haagkonvensjonen 1980 artikkel 3 første ledd bokstav a og barnebortføringsloven § 11 annet ledd bokstav a. Dette medfører at bortføringer fra barnevernet omfattes av Haagkonvensjonen 1980, se punkt 4.3.

I behandlingen av en barnebortføringssak må domstolen vurdere om gjenværende forelder har del av foreldreansvaret etter barnets bostedslands rett. Dersom dette fremstår uklart kan det bes om en erklæring om landets lovgivning på området, jf. Haagkonvensjonen 1980 artikkel 8 tredje ledd bokstav f. Domstolen kan også kreve at det skaffes til veie en erklæring om at bortføringen var ulovlig, jf. konvensjonens artikkel 15.

Det er ikke tilstrekkelig at gjenværende forelder formelt hadde del i foreldreansvaret, det må også faktisk ha blitt utøvd, jf. Haagkonvensjonen 1980 artikkel 3 første ledd bokstav b og barnebortføringsloven § 11 annet ledd bokstav b. Kravet om at foreldreansvaret må ha vært utøvd gjelder ikke dersom det nettopp er bortføringen eller tilbakeholdelsen som er til hinder for at foreldreansvaret kan utøves. Ved vurderingen av vilkåret i konvensjonens artikkel 3 er det gjenværende forelder som skal godtgjøre at han eller hun faktisk utøvde foreldreansvaret. Dette vilkåret vil være uproblematisk i de fleste saker, og det stilles ikke strenge krav til bevis. Vilkåret er nærmere omtalt i [Prop. 143 L \(2014-2015\) om internasjonal barnebortføring](#) punkt 10.1.4.1.

3.1.1.2 Bosted

Haagkonvensjonen 1980 bruker begrepet «habitual residence» som er oversatt i barnebortføringsloven til «bosted». Begrepet er ikke nærmere definert verken i konvensjonen eller i loven, men er mye omtalt i internasjonal rettspraksis.

Haagkonvensjonen 1980 bygger på en forutsetning om at foreldretvistsaker bør avgjøres i barnets bostedsland. Ved vurderingen av om barnet er ulovlig bortført eller tilbakeholdt, skal lovgivningen i den stat barnet hadde sitt bosted umiddelbart før bortføringen eller tilbakeholdelsen legges til grunn.

Det er ikke avgjørende hvor barnet er registrert bosatt eller hvilket land barnet er statsborger av. Barnets bosted skal vurderes ut fra de rent faktiske omstendighetene knyttet til barnet situasjon. Det avgjørende vil være hva foreldrene var enige om. Der det ikke var noen enighet mellom foreldrene forut for bortføringen vil det være aktuelt å vurdere hvor lenge oppholdet i utlandet har vart og er ment å vare. Nyttig dokumentasjon på barnets bosted er for eksempel bekreftelse på at barnet går på skole eller i barnehage, foreldrenes arbeidsforhold med videre. Vurdering av barnets bosted forut for bortføringen er imidlertid sjeldent problematisk i disse sakene.

3.1.2 Unntak fra tilbakeleveringsregelen

Hovedregelen om at et bortført barn straks skal tilbakeleveres er ikke absolutt og Haagkonvensjonen 1980 inneholder flere unntak. Unntakene skal tolkes restriktivt for ikke å undergrave konvensjonens formål.

Konvensjonen inneholder følgende unntak som er listet opp i barnebortføringsloven

§ 12 bokstav a til e:

- a. Det er minst ett år siden den ulovlige bortføringen, og barnet har funnet seg til rette i sitt nye miljø.
- b. Alvorlig risiko for at tilbakeleveringen vil påføre barnet fysisk eller psykisk skade.
- c. Barnet motsetter seg tilbakelevering, og det har nådd en alder og modenhetsgrad som gjør det naturlig å ta hensyn til barnets mening.
- d. Gjenværende forelder utøvde ikke foreldreansvaret på tidspunktet for bortføringen, eller hadde samtykket i eller har senere godtatt bortføringen.
- e. Tilbakelevering er uforenlig med grunnleggende menneskerettigheter.

Unntaksregelen i lovens § 12 bokstav a om at det er minst ett år siden bortføringen, og barnet har funnet seg til rette i sitt nye miljø, reiser spørsmålet om hva som kreves for å bryte denne ettårsfristen. Etter konvensjonen avbrytes fristen «på den tid da saken ble innledet hos den juridiske eller administrative myndighet i den konvensjonsstat der barnet befinner seg». For begjæringer som skal behandles i Norge, fremgår det av barnebortføringsloven § 12 første ledd bokstav a at fristen avbrytes «når begjæring om tilbakelevering ble framsatt for retten», det vil si når begjæringen er fremsatt for Oslo tingrett.

3.2 Europarådskonvensjonen 1980

Europeisk konvensjon av 20. mai 1980 om anerkjennelse og fullbyrding av avgjørelser om foreldreansvar og gjenopprettelse av foreldreansvar (Europarådskonvensjonen 1980) er en tradisjonell internasjonal privatrettslig konvensjon om gjensidig anerkjennelse og fullbyrding av avgjørelser over landegrensene.

I praksis er det Haagkonvensjonen 1980 som benyttes i barnebortføringssakene, antakelig fordi den har enklere og mer praktiske løsninger enn Europarådskonvensjonen 1980. Europarådskonvensjonen kan imidlertid være hensiktsmessig å benytte ved anerkjennelse og fullbyrding av utenlandske avgjørelser om samvær. Se mer om dette i kapittel 9.

3.3 Barnebortføringsloven

Når et barn er bortført *til Norge* fra en stat som er tilsluttet Haagkonvensjonen 1980 og Europarådskonvensjonen 1980, gjelder reglene i lov 8. juli 1988 nr. 72 om anerkjennelse og fullbyrding av utenlandske avgjørelser om foreldreansvar m v og om tilbakelevering av barn (barnebortføringsloven). Reglene om saksbehandling gjennomgås i kapittel 6.

3.4 Øvrige internasjonale forpliktelser

3.4.1 Menneskerettighetene

Norge har sluttet seg til Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen av 4. november 1950 (EMK) og FN's konvensjon om barns rettigheter av 20. november 1989 (barnekonvensjonen), som er de to mest sentrale konvensjonene på dette området.

Forholdet mellom EMK og Haagkonvensjonen 1980 har vært behandlet av Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) i flere avgjørelser, særlig knyttet til EMK artikkel 8.

FNs barnekonvensjon legger i artikkel 11 vekt på å forhindre internasjonale barnebortføringer og inneholder flere bestemmelser som er relevante i barnebortføringssaker. Se [Prop. 143 L \(2014-2015\) om internasjonal barnebortføring](#) punkt 3.3.1.3.

3.4.2 Det nordiske regelverket

Norge er også bundet av konvensjon 6. februar 1931 mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige (Den nordiske familierettskonvensjonen). Konvensjonen regulerer anerkjennelse, og er gjennomført i norsk rett gjennom lov av 6. februar 1931. Fullbyrding er regulert i konvensjon av 1932 mellom Norge, Sverige, Danmark, Island og Finland. Denne gjelder i dag bare i forhold til Island.

Fullbyrding av avgjørelser fra Danmark, Finland og Sverige reguleres av lov 10. juni 1977 nr. 71 om anerkjennelse og fullbyrding av nordiske dommer på privatrettens område (Den nordiske fullbyrdingsloven).

Mellom de nordiske landene har det nordiske regelverket forrang foran Europarådskonvensjonen 1980, jf. barnebortføringsloven § 1 første ledd siste punktum og Europarådskonvensjonen 1980 artikkel 20 (2). Dette fremgår også av Norges erklæring til denne. Det nordiske regelverket viker for Haagkonvensjonen 1980, jf. barnebortføringsloven § 1 annet ledd.

3.4.3 Haagkonvensjonen 1996

Konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn (Haagkonvensjonen 1996) har et bredt virkeområde, jf. konvensjonens artikkel 1. Konvensjonen skal verken erstatte eller endre Haagkonvensjonen 1980, men er ment å supplere reglene i denne ved at gjenværende foreldre etter Haagkonvensjonen 1996 kan velge å kreve fullbyrding av en avgjørelse om foreldreansvar eller samvær.

Haagkonvensjonen 1996 gjelder for barn frem til de er fylt 18 år.

Stortinget samtykket 11. juni 2015 til ratifikasjon av Haagkonvensjonen 1996 og vedtok 15. juni 2015 lov om gjennomføring av konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn (lov om Haagkonvensjonen 1996). Norge har ikke ratifisert konvensjonen ennå og lov om Haagkonvensjonen 1996 er ikke i kraft per i dag.

Om forholdet mellom Haagkonvensjonen 1980 og Haagkonvensjonen 1996, se [Prop. 102 LS \(2014-2015\)](#) og særlig punkt 3.2.1, 3.2.4 og 3.3.5.

For mer informasjon om gjeldende rett, herunder om de øvrige internasjonale forpliktelser Norge er bundet av, se [Prop. 143 L \(2014-2015\) om internasjonal barnebortføring](#) kapittel 3.

3.5 Straffbar internasjonal barnebortføring

Verken Haagkonvensjonen 1980 eller Europarådskonvensjonen 1980 har bestemmelser av strafferettslig karakter. Internasjonal barnebortføring er imidlertid en straffbar handling etter norsk rett.

3.5.1 Straffeloven § 261

Internasjonal barnebortføring er regulert i lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven) § 261 første ledd annet punktum, som gjelder for barn under 18 år.

For barn i aldersgruppen 16-18 år vil derfor barnebortføring kunne være omfattet av straffeloven selv om den ikke kan forfølges sivilrettslig etter Haagkonvensjonen 1980.

Begrepet «ulovlig» i straffeloven § 261 innebærer at bortføring til utlandet må være ulovlig etter den underliggende sivile retten, det vil si reglene i barneloven og barnevernloven.

Bortføring fra den som har foreldreansvaret (felles eller alene) for barnet, er straffbart etter norsk rett. Det samme gjelder der et barn ulovlig holdes tilbake i utlandet etter for eksempel samvær eller lovlig ferieopphold. Det er også straffbart å bortføre et barn fra barnevernet, se punkt 3.5.2 nedenfor.

For mer om innholdet i straffeloven § 261, se

- Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28, punkt 16.5 på side 422
- Prop. 46 L (2011-2012) Endringer i straffelova mv. (internasjonal barnebortføring mv.)
- Prop. 143 L (2014-2015) om internasjonal barnebortføring, kapittel 7

3.5.2 Om bortføring fra barnevernet og straffeloven § 261

Når det er ulovlig å ta med seg et barn ut av landet uten barnevernets samtykke vil det også være straffbart, jf. straffeloven § 261.

Etter straffeloven § 261 er det straffbart å bortføre et barn fra barnevernet der

- det er fattet vedtak om omsorgsovertakelse, flytteforbud eller institusjonsplassering etter barnevernloven §§ 4-8, 4-12, 4-24 eller 4-29 første eller annet ledd, eller
- der begjæring om slike tiltak er sendt fylkesnemnda etter barnevernloven § 7-11, eller
- der det i en akuttsituasjon er iverksatt midlertidig vedtak etter barnevernloven §§ 4-6 annet ledd, 4-9 første ledd, 4-25 annet ledd annet punktum eller 4-29 fjerde ledd.

4 BORTFØRING FRA NORGE TIL EN STAT TILSLUTTET HAAGKONVENSJONEN 1980

4.1 Justis- og beredskapsdepartementets rolle

4.1.1 Generelt

Som nevnt foran er Justis- og beredskapsdepartementet sentralmyndighet i Norge for Haagkonvensjonen 1980, jf. barnebortføringsloven § 5.

Barnebortføringsloven § 5 definerer sentralmyndighetens oppgaver, og konvensjonen artikkel 7 inneholder en nærmere opplisting av disse. Departementet skal samordne og koordinere kontakten mellom norske og utenlandske myndigheter og mellom myndigheter og privatpersoner. Oppgavene inkluderer veiledning om Haagkonvensjonen 1980 til blant annet advokater, dommere, privatpersoner og barneverntjenesten. Videre vil departementet motta og formidle henvendelser, samarbeide med sentralmyndighetene i andre konvensjonsstater og utføre de oppgavene som konvensjonen ellers pålegger sentralmyndigheten. Dette arbeidet utføres ofte i nært samarbeid med andre offentlige instanser i Norge som politiet, Utenriksdepartementet og norske utenriksstasjoner, andre departementer, domstolene, barneverntjenesten og andre.

4.1.2 Begjæring om tilbakelevering av barn – krav til innhold og vedlegg

Justis- og beredskapsdepartementet er ansvarlig for å motta og videresende begjæringer om tilbakelevering av barn som er bortført fra Norge til en annen konvensjonsstat.

Barnebortføringsloven inneholder få regler om saksbehandlingen av en begjæring om tilbakelevering som sendes fra Norge til annen konvensjonsstat. I Haagkonvensjonen 1980 artikkel 8 er kravene til hvilke opplysninger og dokumentasjon en slik begjæring skal inneholde listet opp. Se mer om dette nedenfor.

Departementet har utarbeidet et standard søknadsskjema som det anbefales å benytte ved begjæring om tilbakelevering av barn som er bortført fra Norge. Skjemaet kan fylles ut på norsk eller engelsk. I skjemaet inngår også erklæring om at sentralmyndigheten i mottakerstaten gis fullmakt til å opptre på søkerens vegne i saken, jf. Haagkonvensjonen 1980 artikkel 28. Skjemaet (norsk og engelsk utgave) er tilgjengelig på departementenes nettside: www.barnebortforing.no/skjemaer.

Når Justis- og beredskapsdepartementet mottar en begjæring om tilbakelevering vil begjæringen gjennomgås for å kontrollere at den inneholder de opplysninger som kreves etter konvensjonen og at de nødvendige vedlegg følger med. Dersom det er mangler eller uklarheter i begjæringen, vil departementet be gjenværende forelder eller dennes advokat om å klargjøre dette før søknaden oversendes til utlandet. Det

anbefales at en begjæring er godt dokumentert da mangelfull dokumentasjon kan føre til at saken trekker ut i tid.

Avtaler, vedtak og avgjørelser skal foreligge i original eller bekreftet kopi, jf. konvensjonen artikkel 8 tredje ledd bokstav e. Dokumenter for øvrig bør være i original eller stemplet rett kopi, men det er ikke noe originalitetskrav i konvensjonen. Dersom noe av dokumentasjonen som kreves etter konvensjonen ikke er mulig for gjenværende forelder å framskaffe, er det viktig at gjenværende forelder gir en utfyllende redegjørelse av den faktiske situasjonen. Redegjørelsen må gi tilstrekkelig informasjon til å kunne vurdere om det foreligger en ulovlig barne bortføring i strid med retten til foreldreansvar.

Justis- og beredskapsdepartementet kan bistå med det praktiske rundt innhenting av nødvendige oversettelser av dokumenter som er relevante for søknaden. Både begjæringen og vedleggene skal som hovedregel oversettes til mottakerlandets språk. Det følger av konvensjonens artikkel 24 første ledd at alle dokumenter skal sendes til sentralmyndigheten i mottakerlandet på originalspråket og vedlegges en oversettelse til mottakerlandets språk, eller, dersom dette vanskelig lar seg gjøre, til fransk eller engelsk. Konvensjonsstatene kan reservere seg mot enten fransk eller engelsk.

Når begjæringen er komplett og dokumentene er oversatt, vil Justis- og beredskapsdepartementet oversende begjæringen til mottakerlandets sentralmyndighet. Departementet kan bare nekte å videresende begjæringen dersom det er åpenbart at de vilkår som er satt i konvensjonen ikke er fylt eller at søknaden ikke er velgrunnet, jf. Haagkonvensjonen 1980 artikkel 27. Eksempel på slike tilfeller vil være der barnet er over 16 år eller der det er klart at gjenværende forelder ikke har del i foreldreansvaret.

Etter Haagkonvensjonen 1980 er det ikke noe til hinder for at begjæring om tilbakelevering av barn blir sendt direkte til sentralmyndigheten i mottakerlandet, jf. Haagkonvensjonen 1980 artikkel 8 første ledd. De fleste sakene blir imidlertid sendt via sentralmyndigheten i barnets bostedsland som bidrar med veiledning og foretar den forberedende behandlingen av saken før den oversendes utenlandsk sentralmyndighet.

I henhold til Haagkonvensjonen 1980 artikkel 8 annet ledd skal begjæringen inneholde:

- Opplysninger om identiteten til gjenværende forelder (ev. barnevernet), bortfører og barnet/barna, inkludert barnets/barnas fødselsdato
- De grunner som påberopes for å få tilbake barnet
- Alle tilgjengelige opplysninger om barnets sannsynlige oppholdssted i utlandet og om identiteten til den person som barnet antas å befinne seg hos

I henhold til Haagkonvensjonen artikkel 8 tredje ledd, bør begjæringen suppleres med dokumenter som kan underbygge og opplyse søknaden. Justis-

og beredskapsdepartementet vil derfor be om at følgende også vedlegges begjæringen:

- Dokumentasjon på foreldreansvaret, for eksempel utskrift fra folkeregisteret eller dom/rettsforlik
- Bekreftet kopi av alle relevante vedtak, avtaler eller avgjørelser
- Dokumentasjon på barnets bosted, for eksempel bostedsattest fra folkeregisteret eller dokumentasjon på at barnet går på skole eller i barnehage i Norge
- Bilder av barnet/barna og bortfører

Det anbefales at dokumenter for øvrig foreligger i original eller bekreftet kopi.

I tillegg følger det av konvensjonens artikkel 28 at en sentralmyndighet kan kreve at søknaden vedlegges en fullmaktserklæring. Denne bør være i original og er integrert i det norske søknadsskjemaet.

Både begjæringen og vedleggene skal som hovedregel oversettes til mottakerlandets språk, se Haagkonvensjonen artikkel 24.

4.1.3 Ulovlighetserklæring

Før de juridiske eller administrative myndighetene i en konvensjonsstat påbyr tilbakelevering av et barn kan de etter Haagkonvensjonen artikkel 15 kreve at gjenværende forelder skaffer til veie et vedtak eller annen erklæring fra myndighetene i bostedslandet om at bortføringen eller tilbakeholdelsen er ulovlig, jf. artikkel 3. Dette etterspørres kun i et fåtall saker.

Det kan være tilstrekkelig at en ulovlighetserklæring gis i form av en skriftlig erklæring fra Justis- og beredskapsdepartementet. Dette kan være praktisk i saker der det ikke hefter noe særlig tvil ved om bortføringen var ulovlig, men må vurderes konkret i den enkelte sak. Enkelte land krever imidlertid at en slik erklæring avgis av en domstol.

I barnebortføringsloven § 20 heter det at hvis barn med bosted i Norge er bortført til utlandet eller tilbakeholdes i et annet land, kan tingretten på det sted hvor barnet sist oppholdt seg, etter begjæring fra den som har foreldreansvaret, avsi kjennelse om at handlingen var ulovlig.

Bestemmelsen i barnebortføringsloven § 20 har direkte sammenheng med bestemmelsen i Europarådskonvensjonen 1980 artikkel 12. Det fremgår av opplistingen i barnebortføringsloven § 1 første ledd, at bestemmelsen i § 20 gjelder i forhold til de stater som er tilsluttet Europarådskonvensjonen 1980. Lovens § 20 er ikke inntatt i tilsvarende opplisting i lovens § 1 annet ledd, som gjelder i forhold til de stater som er tilsluttet Haagkonvensjonen 1980. I følge domstolspraksis på dette området synes det likevel klart at norske domstoler kan avsi erklæringer etter § 20 også i forbindelse med tilbakeleveringskrav som fremsettes etter Haagkonvensjonen 1980, se blant annet Rt. 1992 side 1526.

4.1.4 Innledende møte

Justis- og beredskapsdepartementet tilbyr gjenværende forelder (eventuelt barnevernet) og/eller dennes advokat et innledende møte. Formålet med møtet er å gi veiledning og informasjon om behandlingen av begjæringer etter Haagkonvensjonen 1980.

4.1.5 Underretting til Arbeids- og velferdsetaten (NAV) og Husbanken

Når Justis- og beredskapsdepartementet håndterer en barnebortføringssak i henhold til Haagkonvensjonen 1980, er departementet pålagt å sende melding til Arbeids- og velferdsetaten (NAV) og til Husbanken om at det har skjedd en barnebortføring. Dette følger av [lov 6. juni 2014 nr. 19 om stans i utbetalinga av offentlege ytingar og barnebidrag når ein av foreldra har bortført eit barn til utlandet](#) § 4. Formålet med loven er å fremme rask tilbakeføring av barn som er bortført til utlandet og forebygge slik bortføring, jf. lovens § 1.

Dersom bortfører eller bortfører på vegne av barnet, mottar ytelser som man ikke har rett til å motta i utlandet, skal NAV og Husbanken *stans* slike ytelser, jf. lovens § 5.

Hva en melding etter lovens § 4 skal inneholde er regulert i [forskrift om stans i utbetalinga av offentlege ytingar og barnebidrag når ein av foreldra har bortført eit barn til utlandet](#) § 2.

Meldingen til NAV skal være mer omfattende enn den til Husbanken. Denne skal gi NAV grunnlag for å kunne foreta en konkret vurdering av om utbetalinger av offentlige ytelser og barnebidrag til bortfører skal *holdes tilbake*, jf. loven § 7. Meldingen skal i tillegg til faktaopplysningene som er listet opp i forskriftens § 2, omfatte alle opplysningene etter lovens § 8.

Dersom Justis- og beredskapsdepartementet får tilgang til ytterligere opplysninger som omfattes etter loven § 8, skal departementet sende informasjonen til NAV i form av en tilleggs melding.

Meldingene til NAV og Husbanken oversendes uten hinder av departementets taushetsplikt, jf. lovens §§ 4 tredje ledd og 8 fjerde ledd.

Gjenværende forelder, eventuelt vedkommendes norske advokat, vil motta kopi av departementets brev til NAV og Husbanken.

Når barnebortføringssaken er avsluttet, vil departementet varsle NAV og Husbanken om dette.

For barnebortføringssaker utenfor konvensjonssamarbeidet, vil det være det lokale politidistriktet som har plikt til å sende melding når «det har registrert eit barn som

sakna eller det er oppretta straffesak om barnebortføring», jf. lovens § 4 første ledd andre setning.

For ytterligere spørsmål om behandlingen av saker etter denne loven, kan det tas kontakt med [NAV Forvaltning Troms](#). Alle henvendelser rettes til NAV på telefonnummer 55 55 33 33.

4.1.6 Innhenting av sosialrapport

Når et barn er bortført fra Norge, kan de enkelte lands sentralmyndigheter eller domstoler i forbindelse med behandlingen av en barnebortføringssak etter Haagkonvensjonen 1980, etterspørre en sosialrapport eller velferdssjekk fra norske myndigheter. Dette er ikke direkte regulert i Haagkonvensjonen 1980 og vil kun være aktuelt i et fåtall saker.

Formålet med en sosialrapport vil være å innhente opplysninger som myndighetene eller domstolen i mottakerlandet anser er nødvendige for å behandle barnebortføringssaken.

Når Justis- og beredskapsdepartementet mottar en slik anmodning fra sentralmyndigheten i en annen konvensjonsstat, vil departementet ta kontakt med det lokale barnevernet der barnet, eventuelt gjenværende forelder bor, for å be om bistand til å utarbeide en sosialrapport og/eller gjennomføre en velferdssjekk. Barneverntjenesten har imidlertid ingen lovpålagt plikt til å utarbeide sosialrapporter eller å gjennomføre velferdssjekk ved henvendelser fra departementet om bistand i barnebortføringssaker. Barneverntjenesten oppfordres likevel til å bistå da dette vil kunne bidra til å ivareta barnets beste i barnebortføringssaker.

En anmodning om sosialrapport vil inneholde informasjon om hvilke opplysninger mottakerstaten har behov for i den rettslige behandlingen av begjæringen om tilbakelevering. Det kan dreie seg om å gi en nøytral vurdering av gjenværende forelders økonomiske forhold, boforhold, omsorgsevne og mer generelle opplysninger om hvilke offentlige tilbud som er tilgjengelige for barnet i Norge, som skole og helsetilbud. Ved en slik anmodning kan det være behov for at barnevernet foretar et besøk hos gjenværende forelder i Norge.

Av hensyn til den rettslige behandlingen av barnebortføringssaken i mottakerlandet kan det gis korte frister for norske myndigheter til å fremskaffe en slik rapport.

Adgangen til å innhente en sosialrapport er ikke direkte regulert i Haagkonvensjonen 1980 eller i barnebortføringsloven. Dette ble vurdert regulert i [Prop. 143 L \(2014-2015\) om internasjonal barnebortføring](#) punkt 10.3, men det ble her konkludert med at det ikke var behov for en lovregulering. Begrunnelsen for dette var blant annet at når Haagkonvensjonen 1996 ratifiseres og lov om Haagkonvensjonen 1996 trer i kraft, vil kommunen få en plikt til å bistå med å samle inn opplysninger etter konvensjonens artikkel 32, 34 og 35, se lov om Haagkonvensjonen 1996 § 4 annet ledd. Der både Haagkonvensjonen 1980 og Haagkonvensjonen 1996 kan anvendes i en sak, vil

anmodning om sosialrapport kunne skje i samsvar med bestemmelsene i Haagkonvensjonen 1996 og lov om Haagkonvensjonen 1996. Dette vil trolig gjelde for de aller fleste sakene der dette blir aktuelt.

Justis- og beredskapsdepartementet har i samarbeid med Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet utarbeidet en fremgangsmåte for behandlingen av anmodninger om innhenting av sosialrapport i saker som gjelder bortføring av barn fra Norge, når anmodningen etterspørres under henvisning til Haagkonvensjonen 1980.

Fremgangsmåte ved anmodning om sosialrapport og/eller velferdssjekk i Norge:

1. Justis- og beredskapsdepartementet mottar anmodning om sosialrapport fra sentralmyndigheten i den staten som har fått oversendt en begjæring om tilbakelevering av barn til Norge.
2. Departementet foretar en vurdering av anmodningen og om den kan etterkommes av norske myndigheter.
3. Anmodningen videresendes til den kommunale barneverntjenesten på stedet der barnet, eventuelt gjenværende forelder, har sitt bosted.
4. Det vil være opp til barneverntjenesten å vurdere om anmodningen skal følges opp. Barneverntjenesten har ikke lovpålagt plikt til å utarbeide sosialrapport, men oppfordres til å bistå i barnebortføringssaken.
5. En anmodning om sosialrapport bør behandles så raskt som mulig, av hensynet til behandlingen av barnebortføringssaken i mottakerlandet. Det vil ofte fremkomme en frist for tilbakemelding i anmodningen fra mottakerlandets sentralmyndighet.
6. Dersom barneverntjenesten har spørsmål om innholdet i eller utformingen av sosialrapporten kan den kontakte departementet.
7. Sosialrapporten oversendes fra barneverntjenesten til Justis- og beredskapsdepartementet som kan bistå med det praktiske knyttet til oversettelse og oversendelse av rapporten til mottakerlandets sentralmyndighet.

4.1.7 Departementets rolle når begjæring er sendt mottakerlandet

Etter at begjæring er sendt til mottakerlandets sentralmyndighet er Justis- og beredskapsdepartementets hovedoppgave å koordinere kontakten mellom sentralmyndigheten og gjenværende forelder om den videre behandlingen av saken der.

Departementet kan ikke påvirke saksbehandlingen eller utfallet av barnebortføringssaken overfor mottakerlandets myndigheter eller domstoler. Departementet vil heller ikke ha noen rolle i domstolens behandling av barnebortføringssaken.

Departementet vil blant annet sende påminnelse til utenlandsk sentralmyndighet dersom det tar lang tid før avgjørelse foreligger. I tillegg vil departementet svare på eventuelle tilleggsspørsmål. Departementet følger saken til endelig avgjørelse foreligger, og en eventuell retur er effektivt.

4.1.8 Underretting til barneverntjenesten ved retur til Norge

Justis- og beredskapsdepartementet har en ubetinget plikt etter barnebortføringsloven § 19 a første ledd til å underrette barneverntjenesten i barnets bostedskommune når et barn er returnert til Norge etter å ha vært bortført. En slik underretning skal håndteres av barnevernet som en bekymringsmelding etter barnevernloven § 4-2.

Formålet med underretningsplikten er å sikre at barn som har kommet tilbake til Norge etter en bortføring, og som har behov for hjelp for ikke å bli skadelidende, fanges opp og får bistand til rett tid. Barneverntjenesten kan ved behov bistå foreldrene med å kontakte andre tjenester eller tilby hjelpetiltak.

4.1.9 Avslutning av saken

Departementet avslutter saken når den mottar bekreftelse fra gjenværende forelder eller dennes advokat, om at

- barnet er frivillig returnert til Norge eller
- barnet er tilbakelevert i henhold til rettsavgjørelse, eller
- foreldrene har kommet til en minnelig løsning om at barnet ikke skal returneres, eller
- det foreligger en rettskraftig avgjørelse om at barnet ikke skal returneres til Norge

Departementet vil orientere mottakerlandets sentralmyndighet når saken er avsluttet.

Oppsummering av Justis- og beredskapsdepartementets rolle og bistand:

- Hovedoppgave: samordne og koordinere kontakten mellom norske og utenlandske myndigheter og mellom myndigheter og privatpersoner for å oppnå en rask avgjørelse i barnebortføringssaken
- Gi informasjon og veilede om Haagkonvensjonen 1980, blant annet gjennom å tilby et innledende møte til berørte foreldre eller barneverntjenesten som igangsetter en barnebortføringssak
- Motta og videresende begjæring om tilbakelevering til mottakerlandets sentralmyndighet
- Motta og videresende informasjon som er nødvendig for behandling av søknaden
- Sendte melding om barnebortføringssaken til Arbeids- og velferdsetaten (NAV)

og Husbanken.

- Sende underretning til barneverntjenesten etter at et bortført barn er returnert til Norge

4.2 Gjenværende forelders rolle

4.2.1 Generelt

Det er gjenværende forelder som starter en barnebortføringssak etter Haagkonvensjonen 1980, ved å sende inn en begjæring om tilbakelevering av barn til Justis- og beredskapsdepartementet. Det er videre gjenværende forelder som, med unntak for noen land, vil være part i domstolens behandling av barnebortføringssaken i mottakerlandet. Det er også gjenværende forelder som kan beslutte om en barnebortføringssak skal avsluttes eller trekkes underveis, for eksempel dersom gjenværende forelder og bortfører har kommet til en minnelig avtale om hvor barnet skal bo mv.

Gjenværende forelder må selv ta stilling til om han/hun ønsker å anmelde bortfører for den ulovlige bortføringen. En anmeldelse kan følges opp med en internasjonal etterlysning av bortfører med sikte på pågrep og utlevering. Se også punkt 4.4 om politiets bistand til å ta i mot savnetmelding og anmeldelse, samt bistand til internasjonalt å etterlyse et barn eller bortfører.

4.2.2 Gjenværende forelders rolle under behandlingen i mottakerlandet

Som nevnt ovenfor er det, men noen unntak, gjenværende forelder som er part i en barnebortføringssak når den behandles av domstolen i mottakerlandet. Unntak kan forekomme i enkelte land der mottakerstatens myndigheter er partsrepresentant i saken mot bortfører.

Når barnebortføringssaken skal behandles av en domstol i mottakerlandet, vil det i forkant av rettsmøtene avklares om gjenværende plikter å møte. I land der gjenværende ikke plikter å møte kan det likevel være en fordel at gjenværende er til stede under den rettslige behandlingen av saken, men dette må gjenværende da selv ta stilling til. Gjenværende kan også være representert av en lokal advokat under den rettslige behandlingen av saken.

Når det foreligger en avgjørelse i saken fra domstolen i mottakerlandet, vil gjenværende forelder bli orientert av sin advokat eller via Justis- og beredskapsdepartementet. Dersom begjæringen om tilbakelevering avslås, vil det bli gitt informasjon til gjenværende forelder om ankemuligheter. Gjenværende forelder må selv, eller med bistand fra en advokat, ta stilling til en eventuell anke og selve utformingen av anken. Departementet kan bistå med å oversende en eventuell anke.

4.2.3 Advokatbistand

Gjenværende forelder vil motta generell informasjon og veiledning fra Justis- og beredskapsdepartementet og mottakerlandets sentralmyndighet i forbindelse med saken, men ved behov for konkrete juridiske råd og bistand under saken må gjenværende selv engasjere en advokat til å bistå seg.

I noen land er det et krav om at gjenværende forelder er representert ved en lokal advokat når barnebortføringssaken skal behandles av domstolen. Det kreves da advokat med bevilling til å praktisere i det landet saken skal føres.

Også i tilfeller der det ikke er et krav om at gjenværende forelder er representert ved advokat, kan gjenværende forelder ønske å la seg bistå av lokal advokat under behandlingen av barnebortføringssaken.

Enkelte land har utarbeidet liste over advokater som har særskilt erfaring med barnebortføringssaker. Dersom gjenværende forelder har behov for informasjon om advokat i mottakerlandet kan sentralmyndigheten bistå med å innhente opplysninger om dette. Norsk utenriksstasjon kan også være behjelpelig med informasjon om lokale advokater.

Dersom gjenværende forelder ønsker bistand fra advokat i Norge, er det etablert en liste over advokater med særlig kjennskap til barnebortføring. Listen er tilgjengelig på departementenes nettside om barnebortføring: www.barnebortforing.no/advokatliste. Gjenværende forelder står fritt til å velge en advokat som ikke står på listen.

For informasjon om dekning av utgifter til advokat se, kapittel 10 om dekning av utgifter til retts hjelp i barnebortføringssaker.

4.2.4 Innhenting av opplysninger og dokumenter

Den informasjon som er nødvendig for å kunne behandle en begjæring etter Haagkonvensjonen 1980 vil det som et utgangspunkt være gjenværende forelders ansvar å fremskaffe.

Justis- og beredskapsdepartementet kan ikke be andre offentlige myndigheter om opplysninger som inneholder personlig informasjon om barnet, bortfører eller gjenværende forelder, som for eksempel fra Arbeids- og velferdsetaten (NAV), Utlendingsdirektoratet (UDI) eller Skattedirektoratet. Gjenværende forelder må selv, eventuelt med bistand fra en advokat, innhente dokumenter fra ulike offentlige myndigheter og instanser dersom dette etterspørres fra mottakerlandets sentralmyndighet eller domstolen som skal behandle barnebortføringssaken.

Departementet kan bistå med generell informasjon om offentlige ytelser og norsk regelverk dersom dette etterspørres av mottakerlandets sentralmyndighet.

Videre kan departementet bistå med å oversende slike dokumenter som er nevnt under dette punktet til mottakerlandets sentralmyndighet.

4.2.5 Gjennomføring av tilbakelevering av barn til Norge

En avgjørelse om retur kan gjennomføres ved at bortfører frivillig returnerer til Norge med barnet eller ved at mottakerlandets myndigheter sørger for at en retur faktisk blir gjennomført. Det følger av Haagkonvensjonen 1980 artikkel 1 bokstav a og artikkel 7 bokstav h at mottakerlandet har en forpliktelse til å sørge for at en returavgjørelse blir effektivt. Gjenværende forelder vil ofte ha en rolle i å sikre en trygg og effektiv returreise for barnet tilbake til Norge, ved blant annet å bidra med det praktiske knyttet til barnets reise.

Når det gjelder dekning av utgiftene til barnets hjemreise, er det forutsatt i Haagkonvensjonen 1980 artikkel 26 (2) at staten barnet er bortført til (mottakerstaten) ikke er ansvarlig for utgifter i forbindelse med barnets hjemreise. Dersom bortfører ikke er blitt dømt til å betale utgiftene til barnets hjemreise, eller ikke oppfyller rettsavgjørelse eller annet pålegg om å dekke utgiftene, må dette i praksis dekkes av gjenværende forelder.

4.2.6 Ulovlig hjemhenting av barn fra utlandet

Departementet er kjent med at det reklameres med salg av tjenester fra såkalte spesialister i sikkerhetsoppdrag for å lokalisere og tilbakeføre bortførte barn til Norge. Kjøp av slike tjenester er noe departementet sterkt fraråder. Det kan være traumatisk for et barn å bli hentet ut av landet av fremmede. Det kan også være straffbart i vedkommende land, og kan medføre strafforfølging ikke bare av «spesialistene», men også av den forelderen som har satt i gang oppdraget. En slik ulovlig handling kan sette en stopper for eller vanskeliggjøre tilbakelevering etter Haagkonvensjonen 1980. Strafforfølging kan også medføre internasjonal etterlysning og eventuell pågripelse og utlevering til det landet barnet er hentet fra. Også et mislykket forsøk på slik hjemhenting (tilbakebortføring) kan være straffbart.

4.3 Bortføring fra barnevernet

Som nevnt foran følger det av Haagkonvensjonen 1980 at retten til foreldreansvar kan være tilkjent en institusjon eller annen instans, jf. Haagkonvensjonen 1980 artikkel 3 første ledd bokstav a og barnebortføringsloven § 11 andre ledd bokstav a. Retten til foreldreansvar kan følge av et juridisk eller administrativt vedtak, jf. Haagkonvensjonen 1980 artikkel 3 andre ledd. Haagkonvensjonen definerer «foreldreansvar» slik at det omfatter retten til omsorg for barnets person og særlig retten til å bestemme hvor barnet skal bo, jf. Haagkonvensjonen 1980 artikkel 5 bokstav a. Barnevernet kan følgelig inneha «foreldreansvaret» etter Haagkonvensjonen 1980 og barnebortføringsloven, selv om foreldrene etter norsk rett normalt har beholdt restforeldreansvaret.

Det er ulovlig å ta med seg et barn ut av landet uten barnevernets samtykke i følgende tilfeller:

- Der det er fattet vedtak om omsorgsovertakelse, flytteforbud eller institusjonsplassering etter barnevernloven §§ 4-8, § 4-12, 4-24 eller 4-29 første og annet ledd
- Der begjæring om slike tiltak som nevnt over er sendt fylkesnemnda etter barnevernloven § 7-11
- Der akuttvedtak etter § 4-6 annet ledd, § 4-9 første ledd, § 4-25 annet ledd annet punktum og § 4-29 fjerde ledd er iverksatt

Det er ikke krav om at vedtaket er endelig eller rettskraftig.

Når det er ulovlig etter Haagkonvensjonen 1980 å ta med seg et barn ut av landet uten barnevernets samtykke vil det også være straffbart, jf. straffeloven § 261.

Utgangspunktet er at et vedtak om omsorgsovertakelse faller bort hvis det ikke er iverksatt innen seks uker, jf. barnevernloven § 4-13 første ledd. Det fremgår imidlertid av § 4-13 annet ledd at når barneverntjenesten har igangsatt en barnebortføringssak skal vedtaket om omsorgsovertakelse gjelde for ett år. Frist på ett år følger direkte av loven. Det kreves imidlertid at barneverntjenesten har igangsatt en barnebortføringssak innen seks uker fra vedtakstidspunktet. En barnebortføringssak vil være igangsatt når barneverntjenesten har sendt skriftlig begjæring om tilbakelevering til Justis- og beredskapsdepartementet etter Haagkonvensjonen 1980. Hvis barnet er bortført til en stat som ikke har sluttet seg til Haagkonvensjonen 1980, anses barnebortføringssaken igangsatt ved at barnet er registrert som savnet hos politiet eller det er opprettet en straffesak om barnebortføring. Dersom et barn tas med til utlandet før et vedtak om omsorgsovertakelse er iverksatt, er det derfor viktig at barneverntjenesten igangsetter en barnebortføringssak før det har gått seks uker, slik at vedtaket ikke faller bort jf. § 4-13 første ledd. Dersom vedtaket faller bort vil det ikke lengre foreligge et gyldig vedtak, og Haagkonvensjonen 1980 kommer da ikke til anvendelse.

Barneverntjenesten må henvende seg til fylkesnemndas leder dersom den vil forlenge fristen for å iverksette vedtaket ut over det første året. Fylkesnemndas leder må foreta en konkret vurdering av omstendighetene i den enkelte sak og avgjøre om en fristforlengelse er til barnets beste. Det er ingen begrensninger for hvor lenge fylkesnemndas leder kan forlenge fristen eller hvor mange ganger barneverntjenesten kan henvende seg til fylkesnemnda for å be om fristforlengelse. Det er viktig at fylkesnemndas leder avgjør spørsmål om fristforlengelse før ettårsfristen går ut, eventuelt før en tidligere avgjørelse om fristforlengelse går ut, slik at vedtaket ikke faller bort.

Dersom mottakerlandets sentralmyndighet eller domstol etterspør informasjon om norsk barneverns rolle og kompetanse, bør barneverntjenesten bistå med dette. Departementet kan bistå med å oversende informasjonen til mottakerlandets

sentralmyndighet. Det vises for øvrig til [Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets nettside](#) der informasjonsbrosjyren «Barnevernet. Til barnets beste.» fra 2015, med informasjon om norsk barnevern rettet mot norske og utenlandske myndigheter er publisert på flere språk.

4.4 Politi- og påtalemyndighetens rolle

Norsk politi kan ha en viktig rolle på ulike stadier i barnebortføringssaker fra Norge til utlandet. Politiet kan bistå i situasjoner der en forelder som har del i foreldreansvaret har grunn til å frykte at en bortføring kan komme til å skje, idet et barn er i ferd med å bli bortført fra Norge, og etter at barnet er ført ut av landet. Tilsvarende gjelder for barneverntjenesten i de tilfeller der det etter norsk rett er ulovlig å ta med seg et barn ut av landet uten barnevernets samtykke.

I situasjoner der det fryktes at barnet kan bli bortført, kan politiet være behjelpelig med å vurdere hvilke tiltak som kan/bør iverksettes for å forebygge eller hindre en straffbar handling.

Mulige forebyggende tiltak kan være

- å trekke tilbake eller ta beslag i barnets pass,
- å ilegge midlertidig utreiseforbud frem til dette kan behandles av domstolen, jf. barneloven § 41 tredje ledd,
- å sørge for intern varsling innad i politiet, og/eller
- å ilegge besøksforbud etter straffeprosessloven § 222 a

I en akutt situasjon hvor et barn er i ferd med å bli bortført fra Norge, bør den som barnet blir bortført fra raskest mulig kontakte politiet. Politiet kan gripe inn for å forebygge eller hindre en straffbar handling jf. politiloven § 7 første ledd nr. 3. Politiet har videre plikt til å ta imot en savnetmelding og/eller en anmeldelse av forholdet. Det er viktig at all relevant informasjon vedrørende barn, bortfører og mulig reiserute gis til politiet så raskt som mulig, slik at politiet kan iverksette mulige tiltak for å hindre fortsatt flukt.

Dersom det er klart at et barn allerede har blitt bortført fra Norge, eller barnet holdes ulovlig tilbake i utlandet etter lovlig opphold, bør gjenværende forelder (eller barneverntjenesten) raskest mulig kontakte politiet for å melde barnet savnet og eventuelt anmelde forholdet. Det kan være hensiktsmessig å melde barnet savnet selv om man vet hvor i utlandet barnet befinner seg. Det vil kunne medføre at norsk politi blir varslet dersom barnet blir tatt med til et annet land. Påtalemyndigheten kan også beslutte å etterlyse bortfører, dersom det anses formålstjenlig.

Gjenværende forelder må selv ta stilling til om bortfører skal anmeldes for barnebortføring. En anmeldelse kan føre til at konflikten mellom foreldrene tilspisses og det kan vanskeliggjøre en minnelig ordning om barnets situasjon. På den annen side kan en anmeldelse være avgjørende for å kunne stanse bortfører og barnet på vei ut av

landet, eller for å få bistand fra mottakerlandets myndigheter til å lokalisere bortfører og barnet dersom deres oppholdssted er ukjent.

En internasjonal etterlysning av bortfører for pågrep og utlevering til Norge er avhengig av en anmeldelse av forholdet.

Offentlig påtale er ikke betinget av fornærmedes (gjenværende forelders) begjæring, såfremt allmenne hensyn krever påtale.

For å få barnet internasjonalt etterlyst, kan det innleveres en savnetmelding. Det er ikke nødvendig med en anmeldelse av bortfører for å melde et bortført barn savnet.

Det som er beskrevet her om bistand fra politiet, gjelder også for saker der et barn er bortført fra Norge til en stat utenfor konvensjonssamarbeidet, se kapittel 5. Dersom barnet er bortført til et land som Norge ikke har et konvensjonssamarbeid med, kan en anmeldelse av bortfører være et viktig grep for å påvirke bortfører til å medvirke til at barnet blir tilbakeført til Norge. Det bør imidlertid presiseres at det motsatte også vil kunne være tilfellet, og særlig der hvor bortførers tilknytning til Norge enten er svak eller ikke-eksisterende. I noen land foreligger det en reell risiko for at en etterlysning kun konstateres uten at tiltak mot bortfører vurderes effektivt. Det kan sågar hende at det lekkes informasjon til bortfører om at det eksisterer en etterlysning på ham/henne. Dette vil i så fall kunne være svært uheldig for sakens utvikling, og vil kunne bidra til å forverre den etterlatte forelders situasjon. Hvorvidt en anmeldelse/etterlysning av bortfører er hensiktsmessig, bør således bero på en konkret vurdering av forholdene i den enkelte sak.

Mer informasjon om hva politiet kan bistå med fremgår på departementenes nettside www.barne bortforing.no.

Dersom det er fare for at et barn vil bli bortført kan politi/påtalemyndighet:

- Trekke tilbake eller ta beslag i barnets pass,
- Ilegge midlertidig utreiseforbud frem til dette kan behandles av domstolen, jf. barneloven § 41 tredje ledd,
- Sørge for intern varsling innad i politiet
- Ilegge besøksforbud etter straffeprosessloven § 222 a, og/eller
- Gripe inn for å forebygge eller hindre en straffbar handling, jf. politiloven § 7 første ledd nr. 3, for eksempel ved å stanse bortfører på vei ut av landet

Dersom barnet er bortført kan politi/påtalemyndighet:

- Motta savnetmelding på barnet
- Etterlyse bortførte barn nasjonalt og internasjonalt. Politiet kan i visse tilfeller be utenlandske myndigheter om å ta etterlyste barn i forvaring
- Motta anmeldelse av bortfører for barne bortforing. Iverksette etterforskning

med sikte på å avklare om det har funnet sted en straffbar barnebortføring i henhold til straffeloven § 261

- Etterlyse antatt gjerningsperson (bortfører) med sikte på pågripelse og eventuelt utlevering fra utlandet til Norge dersom dette er formålstjenlig
- Dersom det ikke kan skade etterforskningen, orientere fornærmede (gjenværende forelder eller barnevernet) om hva politiet foretar seg i barnebortføringssaken
- Ta ut offentlig påtale mot bortfører

Det er oppnevnt en kontaktperson for påtalemyndigheten i barnebortføringssaker. Kontaktpersonen har sin arbeidsplass på Kripos og kan kontaktes av politi og påtalemyndighet for råd og veiledning i disse sakene.

4.5 Behandling av begjæring om tilbakelevering i mottakerlandet

Det er domstolene eller en administrativ myndighet i landet barnet er bortført til som skal avgjøre om et barn skal tilbakeleveres til Norge. I de fleste konvensjonsstater ligger avgjørelsen hos en domstol.

Justis- og beredskapsdepartementet kan ikke påvirke utfallet av saksbehandlingen av barnebortføringssaken overfor utenlandske myndigheter eller domstoler. Departementet vil heller ikke ha en rolle i domstolens behandling av barnebortføringssaken.

4.5.1 Rollen til mottakerlandets sentralmyndighet

Når begjæring om tilbakelevering av barn som er bortført fra Norge mottas hos mottakerlandets sentralmyndighet vil den gjennomgå begjæringen og eventuelt etterspørre tilleggsinformasjon. Mottakerlandets sentralmyndighet har de samme forpliktelsene etter konvensjonen som Justis- og beredskapsdepartementet, se Haagkonvensjonen artikkel 7.

Dersom gjenværende forelder ikke vet hvor i mottakerlandet barnet befinner seg, kan Justis- og beredskapsdepartementet be mottakerlandets sentralmyndighet om bistand til å lokalisere barnet. Se også punkt 4.4 om politiets bistand til å internasjonalt etterlyse et barn for lokalisering.

4.5.2 Rettslig behandling av begjæring om tilbakelevering

I de fleste konvensjonsstatene vil spørsmålet om tilbakelevering avgjøres av en domstol. I enkelte konvensjonsstater må gjenværende forelder selv, eventuelt med bistand fra en lokal advokat, bringe saken inn for domstolen.

Det kan være større eller mindre ulikheter i den rettslige behandlingen av saker etter Haagkonvensjonen 1980 i de ulike konvensjonsstatene. En del konvensjonsstater har

sentralisert jurisdiksjon, det vil si at kun én eller et begrenset antall domstoler behandler saker etter konvensjonen. De ulike konvensjonsstatene har ulike rettssystemer og saksbehandlingsregler som kan påvirke behandlingen av saken, herunder gjenværende forelders rolle.

Dersom domstolen i mottakerlandet ikke har avgjort en sak innen seks uker etter at den mottok begjæringen, kan Justis- og beredskapsdepartementet, kreve en forklaring på årsaken til forsinkelsen, jf. Haagkonvensjonen 1980 artikkel 11 (2).

4.5.3 Anmodning om å stanse pågående foreldretvistsak i mottakerlandet

En avgjørelse i en barnebortføringssak etter Haagkonvensjonen 1980 innebærer ingen avgjørelse om foreldreansvar, daglig omsorg eller samvær med barnet fremover.

Det følger av Haagkonvensjonen 1980 artikkel 16 at retten ikke skal treffe realitetsavgjørelse i sak om foreldreansvar eller samværsrett dersom barnet er begjært tilbakelevert etter Haagkonvensjonen 1980.

Gjenværende forelder kan be om bistand fra Justis- og beredskapsdepartementet til å anmode om at en pågående sak hvor det legges opp til behandling av spørsmål om foreldreansvar, hvor barnet skal bo og samvær, skal stanses. Departementet vil anmode mottakerlandets sentralmyndighet om å informere domstolen om at det er igangsatt en barnebortføringssak slik at den ikke treffer en beslutning om barnets bosted mv. før barnebortføringssaken er avgjort, med henvisning til Haagkonvensjonen artikkel 16.

5 BORTFØRING FRA NORGE TIL EN STAT UTENFOR KONVENSJONSSAMARBEIDET

Utenriksdepartementet er ansvarlig for konsulær bistand til nordmenn i utlandet. Den konsulære bistanden skjer innenfor rammene som er lagt i Meld. St. 12 (2010–2011) «Konsulær bistand til nordmenn i utlandet». I saker hvor et barn er bortført til et land utenfor konvensjonssamarbeidet, kan Utenriksdepartementet kontaktes for bistand, råd og veiledning.

Når et barn bortføres til en stat som Norge ikke har inngått konvensjonssamarbeid med må saken få sin løsning gjennom en minnelig ordning mellom foreldrene eller gjennom en rettssak i landet barnet er bortført til. Det understrekes at denne typen saker av erfaring ofte er langvarige, og kan strekke seg over flere år.

Utenriksdepartementet vil rutinemessig tilby gjenværende forelder i Norge et innledende møte i forbindelse med oppstart av saken, der det vil bli gitt informasjon og oppklaring av viktige punkter til den videre håndteringen av saken. Se for øvrig punkt 4.2 om gjenværende forelders rolle i barnebortføringssaker og punkt 4.4 om politi og påtalemyndighetens rolle.

Utenriktjenesten bistår både i saker innenfor og utenfor konvensjonssamarbeidet. Utenriksdepartementet har utarbeidet en egen instruks som regulerer utenriksstasjonenes bistand i saker om internasjonale barnebortføringssaker.

Utenriksdepartementet har også et døgnbemannet operativt senter som kan gi råd og veiledning til nordmenn som oppholder seg i utlandet. En av de viktige oppgavene er å håndtere henvendelser som kommer til utenriksstasjonene utenfor stasjonens ordinære åpningstid. Dette inkluderer også barnebortføringssaker fra Norge.

For ytterligere informasjon om Utenriksdepartementets bistand i disse sakene, se [Prop. 143 L \(2014-2015\) om internasjonal barnebortføring](#) punkt 3.4.2 og 11.3. Se også [Stortingsmelding nr. 12 \(2010–2011\) Bistand til nordmenn i utlandet](#) kapittel 5.8.

Oppsummering av Utenriksdepartementets rolle:

- Motta henvendelser fra berørte foreldre i Norge, barnevernstjenesten eller andre.
- Gi informasjon og veilede, blant annet gjennom å tilby et innledende møte til berørte foreldre eller barnevernstjenesten eller andre som igangsetter en barnebortføringssak.
- Tilrettelegge for mekling mellom partene.
- Formidle kontakt med lokal advokat og lokale myndigheter gjennom utenriksstasjonene.
- Tilrettelegge ved en eventuell retur, for eksempel utstede nødpass til barn.

6 BORTFØRING TIL NORGE FRA EN STAT TILSLUTTET HAAGKONVENSJONEN 1980

6.1 Justis- og beredskapsdepartementets rolle

6.1.1 Generelt

Regler om saksbehandlingen av begjæring om tilbakelevering av barn fra Norge til en annen konvensjonsstat fremgår av barnebortføringsloven kapittel IV og V. Spredte bestemmelser finnes også i andre av lovens kapitler.

6.1.2 Begjæring om tilbakelevering av barn – krav til innhold og vedlegg

Når departementet mottar en begjæring om tilbakelevering fra en annen konvensjonsstat, vil den gjennomgå begjæringen for å kontrollere at den inneholder de opplysninger som kreves etter konvensjonen og at de nødvendige vedlegg og oversettelser følger med. Dersom det er mangler eller uklarheter i begjæringen, vil departementet be om at dette oversendes fra bostedslandets sentralmyndighet før saken sendes til tingretten.

Det anbefales at en begjæring er godt dokumentert. Mangelfull dokumentasjon kan føre til at saken trekker ut i tid.

Lovens § 15 første ledd bestemmer hvilke opplysninger en begjæring om tilbakelevering etter Haagkonvensjonen skal inneholde. Bestemmelsen svarer til konvensjonens artikkel 8 (2) og opplysningene som listes opp er obligatoriske. Se for øvrig opplistingen i punkt 4.1.2 om dokumentasjonen som skal eller bør vedlegges begjæringen i henhold til Haagkonvensjonen 1980.

Barnebortføringsloven § 13 annet ledd stiller krav om at en begjæring skal være skrevet på norsk eller engelsk eller være ledsaget av en oversettelse til norsk. Det samme gjelder for vedlegg og skriftlige bevis. Både begjæringen og vedleggene skal som hovedregel oversettes til mottakerlandets språk, se Haagkonvensjonen 1980 artikkel 24. Etter artikkel 24 (1) skal alle søknader, meldinger eller øvrige dokumenter sendes til sentralmyndigheten i mottakerlandet på originalspråket og vedlegges en oversettelse til mottakerlandets språk, eller, dersom dette vanskelig lar seg gjøre, til fransk eller engelsk. Konvensjonsstatene kan reservere seg mot enten fransk eller engelsk. Norge har reservert seg mot oversettelser til fransk.

Når begjæringen anses komplett, vil departementet oversende begjæringen til Oslo tingrett for behandling. Etter Haagkonvensjonen 1980 er det ikke noe til hinder for at begjæring om tilbakelevering av barn blir sendt direkte til tingretten. De fleste sakene blir imidlertid sendt via sentralmyndighetene som foretar den forberedende gjennomgangen av saken før den oversendes til retten for behandling.

6.1.3 Ulovlighetserklæring

Før de juridiske eller administrative myndighetene i en konvensjonsstat påbyr tilbakelevering av et barn kan de etter Haagkonvensjonen artikkel 15 kreve at gjenværende forelder skaffer til veie et vedtak eller annen erklæring fra myndighetene i bostedslandet om at bortføringen eller tilbakeholdelsen er ulovlig, jf. artikkel 3.

Bestemmelsen i barnebortføringsloven § 15 annet ledd svarer til konvensjonens artikkel 15. Dersom retten finner at det er behov for en slik avgjørelse/erklæring, kan Justis- og beredskapsdepartementet bistå med å formidle en slik anmodning.

6.1.4 Underretting til barneverntjenesten ved bortføring til Norge

For å sikre at barn som er bortført til Norge blir ivaretatt i tiden frem til en barnebortføringssak er avgjort, skal Justis- og beredskapsdepartementet etter barnebortføringsloven § 19 a annet ledd rutinemessig underrette lokal barneverntjeneste der barnet oppholder seg når departementet mottar søknad om tilbakelevering etter Haagkonvensjonen 1980. I slike situasjoner kan barnet ha behov for hjelp og særskilt oppfølging frem til tilbakeføringssaken er avgjort av norske domstoler.

Underretningen fra departementet skal håndteres av barneverntjenesten som en bekymringsmelding etter barnevernloven § 4-2. Barneverntjenesten må på vanlig måte

vurdere om det er nødvendig å igangsette en undersøkelse og eventuelt vurdere om det er behov for å sette inn tiltak etter reglene i barnevernloven. Barnevernet kan tilby barnet og familien hjelp der de ser at det er behov for det.

6.1.5 Departementets rolle når begjæring om tilbakelevering er sendt retten

Departementet vil få oversendt informasjon om blant annet avsagte kjennelser fra retten og videreformidle dette til bostedslandets sentralmyndighet og eventuelt gjenværende forelder eller dennes norske advokat. Departementet vil også følge opp eventuelle henvendelser fra bostedslandets sentralmyndighet eller fra gjenværende forelder om for eksempel rettsmøter er berammet eller om domstolen har avsagt kjennelse i saken. Utover dette har ikke departementet noen aktiv rolle så lenge saken er til behandling i retten. Gjenværende forelder og bortfører vil i hovedsak få veiledning direkte fra retten eller eventuelt via sin norske advokat.

6.1.6 Avslutning av saken

Departementet avslutter saken når den mottar bekreftelse fra gjenværende forelder eller dennes advokat, om at

- barnet er frivillig returnert til bostedslandet, eller
- barnet er tilbakelevert i henhold til norsk kjennelse, eller
- foreldrene har kommet til en minnelig løsning om at barnet ikke skal returneres, eller
- det foreligger en rettskraftig avgjørelse om at barnet ikke skal returneres til bostedslandet

Departementet vil orientere bostedslandets sentralmyndighet når saken er avsluttet.

Oppsummering av Justis- og beredskapsdepartementets rolle og bistand:

- Hovedoppgave: samordne og koordinere kontakten mellom norske og utenlandske myndigheter og mellom myndigheter og privatpersoner for å oppnå en rask avgjørelse i barnebortføringssaken
- Gi informasjon og veilede om Haagkonvensjonen 1980
- Motta og videresende begjæring om tilbakelevering til tingretten.
- Motta og videresende informasjon som er nødvendig for behandling av søknaden
- Sende underretning til barneverntjenesten når departementet mottar en søknad om tilbakelevering etter Haagkonvensjonen 1980

6.2 Gjenværende forelders rolle

Det er gjenværende forelder som starter en barnebortføringssak etter Haagkonvensjonen 1980, normalt ved å sende inn en begjæring om tilbakelevering av

barn til sentralmyndigheten i barnets bostedsland. Det er videre gjenværende forelder som vil være part i domstolens behandling av barnebortføringssaken i Norge. Det er også gjenværende forelder som kan beslutte om en barnebortføringssak skal avsluttes eller trekkes underveis, for eksempel dersom gjenværende forelder og bortfører har kommet til en minnelig avtale om hvor barnet skal bo mv.

6.2.1 Advokatbistand

Det er ikke et krav om at partene er representert ved en advokat under den rettslige behandlingen av en barnebortføringssak i Norge. Gjenværende forelder kan likevel ønske å la seg bistå av en norsk advokat under behandlingen av barnebortføringssaken. Det kan være en fordel for gjenværende forelder å være representert ved en norsk advokat, for eksempel der gjenværende forelder ikke selv har mulighet til å delta i rettsmøter, i forbindelse med forkynning av avgjørelser fra retten eller i forbindelse med den praktiske gjennomføringen av en kjennelse om tilbakelevering av et barn.

Dersom gjenværende forelder ønsker bistand fra advokat i Norge, er det utarbeidet en liste over advokater med særlig kompetanse på og kjennskap til barnebortføring. Listen er tilgjengelig på departementenes nettside om barnebortføring; www.barnebortforing.no/advokatliste. Gjenværende forelder står fritt til å velge en advokat som ikke står på listen.

For informasjon om dekning av utgifter til advokat, se kapittel 10 om dekning av utgifter til rettshjelp i barnebortføringssaker.

6.2.2 Gjennomføring av tilbakelevering av barn til utlandet

Dersom retten beslutter at barnet skal tilbakeføres til bostedslandet, bør retten samtidig beslutte hvilken fullbyrdingsmåte som skal benyttes. I rettens kjennelse bør det fastsettes tidspunkt eller frist for tilbakeleveringen, jf. barnebortføringsloven § 18, jf. tvangfullbyrdelsesloven § 13-14. Se nærmere om dette i punkt 6.4.9.

Det er i utgangspunktet bortfører som er ansvarlig for å sørge for barnets hjemreise til bostedslandet. Gjenværende forelder vil ofte ha en rolle i å sikre en trygg og effektiv returreise for barnet tilbake til bostedslandet, ved blant annet å bidra med det praktiske knyttet til barnets reise. Dersom tilbakelevering av barnet skal skje med bistand fra namsmannen, se punkt 6.5.

6.3 Politi og påtalemyndighetens rolle

Politiet kan bistå i saker der barn er bortført til Norge fra utlandet. Det vil typisk være bistand til å lokalisere et barn som er etterlyst internasjonalt, dersom utenlandsk politi eller norsk domstol ber om det.

Politiet vil også bli involvert i saker der barnet er etterlyst som savnet, og/eller bortfører er etterlyst for pågrep og utlevering. Politiet og Justis- og beredskapsdepartementet vil i slike saker utveksle informasjon og samarbeide om

videre saksgang inntil det er besluttet om barnet skal returneres til bostedslandet, på hvilket rettslig grunnlag, og på hvilken måte dette eventuelt skal skje.

Se mer om politiets rolle i barne bortførings saker under punkt 4.4.

6.4 Domstolsbehandling av barne bortførings saker

En avgjørelse i en barne bortførings sak etter Haagkonvensjonen 1980 innebærer ingen avgjørelse om foreldreansvar, daglig omsorg eller samvær med barnet fremover.

Fra 1. januar 2016 er det Oslo tingrett som behandler alle saker der barn er bortført fra en konvensjonsstat til Norge etter Haagkonvensjonen 1980, uavhengig av hvor i landet barnet oppholder seg, jf. barne bortførings loven § 13 annet ledd.

Retten avgjør saken ved kjennelse.

6.4.1 Saksbehandlingstid

Et viktig formål med Haagkonvensjonen er at tilbakelevering skal skje raskt. Kravet om hurtighet har stor betydning for saksbehandlingen. Når retten mottar en begjæring om tilbakelevering av barn skal behandlingen prioriteres.

Dersom retten ikke har avgjort en begjæring innen seks uker etter at begjæringen ble fremsatt, skal retten redegjøre for årsaken til forsinkelsen dersom utenlandsk sentralmyndighet ber om det, jf. barne bortførings loven § 16 annet ledd, jf. Haagkonvensjonen artikkel 11 (2). Seksukersfristen regnes fra det tidspunkt saken kom inn til retten. Fristen gjelder for rettens behandling som sådan, det vil si total saksbehandlingstid for tingrett og lagmannsrett (og eventuelt Høyesterett) der saken ankes. Dette er i praksis vanskelig gjennomførbart når saken behandles av flere rettsinstanser.

6.4.2 Bistand til å lokalisere et barn

I noen tilfeller kan bortførers eller barnets oppholdssted være ukjent for gjenværende forelder, eller barnet holdes bevisst skjult for å hindre tiltak med sikte på tilbakeføring. I slike tilfeller kan retten be om bistand fra lokalt politi for å forsøke å få lokalisert hvor barnet og bortfører oppholder seg.

Se også punkt 6.3 om politiets bistand til lokalisering.

6.4.3 Barnets rett til å uttale seg

Barnets rett til å uttale seg følger av FNs barnekonvensjon artikkel 12, som er implementert i norsk rett gjennom lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven). Høring av barn i barne bortførings saker er regulert i barne bortførings loven § 17, som inneholder en presisering av når barn skal gis rett til å uttale seg i behandlingen av

barnebortføringssaken for retten, hvem som skal høre barnet, samt regler om taushetsplikt.

Barn som er fylt syv år og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, informeres og gis anledning til å uttale seg, når dette ikke er umulig. Barnets mening skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet.

I [Prop. 143 L \(2014-2015\) om internasjonal barnebortføring](#) punkt 5.3.4 på side 35, fremgår det at «[d]epartementet mener det er hensiktsmessig at barnebortføringsloven inneholder tilsvarende ordning vedrørende høring av barn som etter barneloven, barnevernloven og adopsjonsloven.» Og videre at «[d]epartementet bemerker at presiseringen i den foreslåtte lovtteksten ikke innebærer at det er en nedre aldersgrense for når et barn skal bli hørt. Også barn under syv år som er i stand til å danne seg egne synspunkter har en rett til å bli hørt, jf. barnekonvensjonen artikkel 12.»

Ved høring av barn i barnebortføringssaker er det viktig å være bevisst på at dette ikke er saker etter barneloven. En avgjørelse i en barnebortføringssak gjelder kun spørsmålet om barnet skal tilbakeleveres.

Dersom barnets alder og modenhet tilsier at barnets mening skal tillegges vekt, er det som en av flere faktorer relevant å ta hensyn til om barnet motsetter seg tilbakelevering, jf. unntaksbestemmelsen i barnebortføringsloven § 12 bokstav c og Haagkonvensjonen 1980 artikkel 13 annet ledd.

6.4.4 Ivaretagelse av barnet i påvente av avgjørelse i saken

Retten kan beslutte at barnevernet skal overta omsorgen for barnet i påvente av en avgjørelse i barnebortføringssaken, jf. barnebortføringslovens § 18 annet ledd. Dette vil være en midlertidig avgjørelse. Vilkåret er at det ikke er tilrådelig at barnet er hos en av foreldrene mens saken behandles. Vilkåret kan være oppfylt i tilfeller der man frykter at barnet vil lide overlast, men også der det må antas at den av foreldrene som har barnet, vil kunne skjule det eller bortføre barnet til en tredje stat, og på den måten vanskeliggjøre eller umuliggjøre en tilbakeføring.

Når retten har truffet en beslutning om å gi barnevernet midlertidig omsorg for barnet, er det barneverntjenesten som bestemmer hvordan barnet skal plasseres, jf. barnevernloven § 4-15.

6.4.5 Avgjørelser etter barneloven når barnebortføringssak er mottatt

Det følger av barnebortføringsloven § 19 første ledd, jf. Haagkonvensjonen 1980 artikkel 16 at retten ikke skal treffe realitetsavgjørelse i sak om foreldreansvar eller samværsrett etter barneloven som er reist her i landet, dersom barnet er begjært tilbakelevert etter Haagkonvensjonen 1980. Sak om fast bosted er ikke omtalt i § 19, men antas å være omfattet.

Dersom Justis- og beredskapsdepartementet mottar opplysninger om at det er inngitt stevning for en norsk tingrett hvor det legges opp til at spørsmål om foreldreansvar,

daglig omsorg og samværsrett skal behandles for norske domstoler, vil departementet under henvisning til barne bortføringsloven § 19 første ledd og Haagkonvensjonen 1980 artikkel 16, be retten om at det ikke treffes en beslutning om disse spørsmålene før barne bortføringssaken er avgjort.

Regelen i barne bortføringsloven § 19 om at det ikke skal treffes avgjørelser om foreldreansvar eller samværsrett før barne bortføringssaken er avgjort gjelder ikke for midlertidige avgjørelser. Etter § 18 første ledd første punktum kan det i barne bortføringssaker treffes midlertidige avgjørelser om foreldreansvar, fast bosted og samværsrett, jf. henvisningen til barneloven § 60, som også er overensstemmende med bestemmelsen i barneloven § 82 annet ledd.

Det bør imidlertid vises tilbakeholdenhet med å midlertidig tilkjenne foreldreansvar eller fast bosted til den som ulovlig har bortført barnet, om ikke hensynet til barnet gjør dette helt nødvendig. Dersom retten avsier en midlertidig avgjørelse som regulerer forholdene frem til barne bortføringssaken avgjøres, bør det gis eksplisitt uttrykk for denne begrensningen i avgjørelsen, slik at ikke den midlertidige avgjørelsen i realiteten blir avgjørende også i barne bortføringssaken. Se for øvrig Haagkonvensjonen 1980 artikkel 17.

Dersom retten avsier en midlertidig kjennelse om at barnet skal være hos en av foreldrene mens barne bortføringssaken behandles, kan det settes vilkår for å utøve samvær, jf. § 18 annet ledd annet punktum.

Når begjæringen om tilbakelevering er endelig avgjort er det barneloven § 82 første ledd som regulerer jurisdiksjonsspørsmålet i sak om foreldreansvar, fast bosted eller samvær.

6.4.6 Saksomkostninger og rettsgebyr

Twisteloven kapittel 20 om sakskostnader gjelder for partenes ansvar for sakskostnader ved rettens behandling av en barne bortføringssak.

Det følger forutsetningsvis av Haagkonvensjonen 1980 artikkel 26 (4) at retten, når det er grunn til det, kan pålegge bortfører å dekke alle nødvendige utgifter som har oppstått for gjenværende forelder, herunder reiseutgifter. Dette harmonerer med tvangsfullbyrdelsesloven § 13-14 annet ledd, hvor saksøkte svarer for utgifter i forbindelse med fullbyrdingen, hvis det er namsmannen eller gjenværende forelder som skal gjennomføre fullbyrdelsen. Av § 13-14 annet ledd annet punktum følger at retten kan pålegge bortfører å betale de sannsynlige kostnader forskuddsvis. Retten bør derfor i sin kjennelse ta stilling til utgiftsspørsmålet, herunder hvem som skal ha ansvaret for dekning av utgifter ved en eventuell fullbyrding av avgjørelsen med bistand fra namsmannen.

Se også punkt 6.5 om tvangsfullbyrding av rettens kjennelse med bistand fra namsmannen.

Etter rettsgebyrloven § 15 tredje ledd nr. 2, skal det ikke betales rettsgebyr for saker som behandles etter barnebortføringsloven.

6.4.7 Forkynning eller meddelelse av rettens kjennelse

Rettens kjennelse skal forkynnes for partene. Retten oversender også kopi av kjennelsen til Justis- og beredskapsdepartementet, som vil informere bostedslandets sentralmyndighet om beslutningen som er truffet.

Dersom bortfører ikke har advokat i Norge skjer forkynning mest hensiktsmessig ved bruk av stevnevitne. Dersom gjenværende forelder ikke har advokat i Norge er det praksis for at kjennelsen kan forkynnes ved en forenklet fremgangsmåte eller meddeles gjennom bostedslandets sentralmyndighet. Dersom retten ønsker dette, vil det være tilstrekkelig at retten sender kjennelsen til departementet, som vil anmode bostedslandets sentralmyndighet om å bistå med forenklet forkynning eller meddele kjennelsen for gjenværende forelder.

Orientering om ankeadgang må følge med ved oversendelse av kjennelsen til departementet. Retten må selv sørge for nødvendige oversettelser av kjennelsen og orientering om ankeadgang, før oversendelse til departementet.

Ved bruk av forenklet fremgangsmåte for forkynning vil retten legge ved kvitteringsskjema og bostedslandets sentralmyndighet vil bli anmodet om å returnere dette i signert stand. Dersom kjennelsen kun skal meddeles, vil departementet be om at det gis en tilbakemelding om når kjennelsen er meddelt (videresendt) fra bostedslandets sentralmyndighet til gjenværende forelder.

Denne forenklete fremgangsmåte bygger på den forutsetning at forkynnelser i barnebortføringssaker må kunne skje direkte via sentralmyndighetene i konvensjonsstatene, og ikke etter bestemmelsene i lov av 15. november 1965, der Haagkonvensjon av samme dato om forkynnelse i utlandet av rettslige og utenrettslige dokumenter på sivil- og handelsrettens område er inkorporert i norsk rett. I barnebortføringssakene vil det med andre ord ikke være nødvendig å fylle ut det internasjonale skjemaet som benyttes ved anmodninger etter forkynneskonvensjonen.

Verken barnebortføringsloven eller Haagkonvensjonen 1980 har egne bestemmelser om forholdet til forkynneskonvensjonen, og spørsmålet er heller ikke omtalt i noen av disse dokumentenes forarbeider. Barnebortføringslovens krav til rask og effektiv saksbehandling og til samarbeidet mellom sentralmyndighetene må imidlertid forutsette at sentralmyndighetene selv sørger for nødvendige forkynnelser. Sentralmyndighet for barnebortføringskonvensjonen og forkynneskonvensjonen er for flere staters vedkommende ikke sammenfallende, og det vil føre til forsinkelse og mer komplisert saksbehandling å involvere en tredje instans som ellers ikke har hatt med saken å gjøre. Dette synet deles av flere stater.

I de få tilfeller der begjæringen blir sendt til tingretten direkte fra part eller advokat i utlandet, uten at bostedslandets sentralmyndighet har vært kontaktet, vil det ved forkynnelse være mest naturlig å gå fram etter bestemmelsene i forkynnelseskonsvensjonen. Anmodninger bør i slike tilfeller merkes som hastesaker. Om praktiseringen av denne konsvensjonen vises det til Justis- og beredskapsdepartementets [rundskriv G-04/2007](#) om rettsanmodninger i sivile saker.

6.4.8 Anke

Fristen for å anke er to uker, jf. barnebortføringsloven § 16 tredje ledd. Det er innført en kortere frist for å anke i barnebortførings saker enn i ordinære sivile saker.

Tingrettens kjennelse kan ankes til lagmannsretten og videre til Høyesterett.

6.4.9 Tilbakelevering av barn til utlandet – tidspunkt for fullbyrding

Dersom retten kommer til at barnet skal tilbakeføres til bostedslandet, oppstår spørsmålet om hvordan tilbakeleveringen skal gjennomføres. Haagkonsvensjonen 1980 har ingen regler om dette. Det er således opp til den enkelte stats interne rett å regulere spørsmålet.

Det er en fordel av hensyn til tidsaspektet om retten i tilbakeleveringsavgjørelsen beslutter hvilken fullbyrdingsmåte som skal benyttes. I rettens kjennelse bør det fastsettes tidspunkt eller frist for tilbakeleveringen, jf. barnebortføringsloven § 18, jf. tvangsfullbyrdsloven § 13-14. Dette kan gjøres ved at

- bortføreren får en frist for å bringe barnet tilbake til bostedslandet, og/eller
- det fastsettes et tidspunkt for når gjenværende forelder, eventuelt person med fullmakt fra gjenværende forelder, kan hente barnet for å bringe det tilbake til bostedslandet, og/eller
- når namsmyndighetene skal gjennomføre tilbakeleveringen

Den beste løsningen for barnet vil ofte være at bortfører og barnet sammen returnerer frivillig til barnets bostedsland, da dette vil være det minst inngripende tiltaket overfor barnet. Retten bør imidlertid fastsette frist for bortfører til å sørge for retur slik at tilbakeleveringen kan skje så raskt som mulig av hensyn til barnet. Dette vil også være i tråd med Haagkonsvensjonen 1980s formål om rask tilbakelevering av et barn som er ulovlig bortført.

6.4.10 Utsatt fullbyrding ved anke

En kjennelse om tilbakelevering av barn etter barnebortføringsloven § 11 kan begjæres tvangsfullbyrdet når kjennelsen er rettskraftig og eventuell oppfyllelsesfrist er oversittet, jf. barnebortføringsloven § 18 annet ledd. Unntak kan gjøres dersom det er til barnets beste, forutsatt at kjennelsen er forkynt og en eventuell oppfyllelsesfrist er ute.

Se [Prop. 143 L \(2014-2015\) om internasjonal barnebortføring](#) punkt 5.5.

6.4.11 Kontaktdommere i barnebortføringssaker

I mange av landene som er tilknyttet Haagkonvensjonen 1980 er det oppnevnt særlige kontaktdommere som skal ha ansvar for å følge opp konvensjonen og bistå andre dommere. Fra 2007 har Norge hatt to slike kontaktdommere oppnevnt av Domstolsadministrasjonen. Kontaktdommerne kan svare på spørsmål og gi generell informasjon til andre dommere om det norske regelverket og hvordan en barnebortføringssak behandles i domstolen.

6.5 Tvangsfullbyrding med bistand fra namsmannen

Som det fremgår ovenfor i punkt 6.4.9, beslutter retten hvilken fullbyrdingsmåte som skal benyttes. I rettens kjennelse bør det fastsettes frist for tilbakeleveringen, jf. barnebortføringsloven § 18, jf. tvangsfullbyrdsloven § 13-14.

Det følger av barnebortføringsloven § 18, jf. tvangsfullbyrdsloven § 13-1, at namsmannen ikke fullbyrder en avgjørelse om tilbakelevering av eget tiltak, men etter begjæring fra gjenværende forelder. Dette kan gjøres ved at gjenværende forelder tar kontakt med retten og at retten oversender saken for videre fullbyrding til den lokale namsmann der barnet oppholder seg. Det kan også skje ved at gjenværende forelder selv tar direkte kontakt med namsmannen. Retten vil ha opplysninger om hvilken namsmann som skal kontaktes i den enkelte sak.

Det kan være en fordel om gjenværende forelder engasjerer norsk advokat til å bistå seg i denne delen av saken, for eksempel hvis det er språklige eller andre praktiske utfordringer for direkte kontakt med namsmannen. Sentralmyndigheten vil også bistå dersom det er behov for det.

Det er viktig at tilbakeføring av et barn skjer så skånsomt som mulig for å ivareta barnet. Namsmannen vil ofte ha med seg en medhjelper med barnefaglig kompetanse for å ivareta barnets beste. Namsmannen kan også be om at politiet er til stede.

Bortfører skal som hovedregel få meddelt begjæring om fullbyrding av rettens avgjørelse i forkant av at selve fullbyrdingen blir gjennomført, jf. tvangsfullbyrdsloven § 13-6. Som nevnt ovenfor vil retten normalt gi bortfører en frist for frivillig å tilbakelevere barnet til bostedslandet. Dette blir bortfører gjort kjent med gjennom forkynning av rettens avgjørelse. Dersom bortfører ikke frivillig oppfyller rettens kjennelse om at barnet skal tilbakeleveres, er det trolig grunn til å anta at vedkommende vil forsøke å unndra seg fullbyrdingen, for eksempel ved å skifte oppholdssted eller holde barnet skjult. Det vil derfor, etter departementets syn, være hensiktsmessig at meddelelse til bortfører om selve tidspunktet for tvangsfullbyrding av rettens kjennelse unnlates.

Gjenværende forelder bør som en hovedregel reise til Norge og være tilstede der det er avtalt overlevering av barnet. Namsmannen vil overlevere barnet til gjenværende forelder som så kan reise tilbake til bostedslandet sammen med barnet.

Dersom gjenværende forelder ikke har anledning av praktiske eller økonomiske årsaker til å reise til Norge for å få barnet overlevert her, bør så vidt mulig en annen person barnet har tillit til og med fullmakt fra gjenværende forelder, ledsage barnet tilbake til bostedslandet. Dersom ikke gjenværende forelder skal reise sammen med barnet, vil dette måtte tas stilling til i den konkrete saken. Før fullbyrding av avgjørelsen må gjenværende forelder sørge for bestilling av flybillett til barnet og ordne andre praktiske gjøremål i forbindelse med reisen. Gjenværende må bistå med å avklare dette og informere namsmannen *før* fullbyrding av avgjørelsen kan gjennomføres. Justis- og beredskapsdepartementet dekker ikke utgifter i forbindelse med tilbakeføring av et barn fra Norge til utlandet.

Retten bør ta stilling til utgiftsspørsmålet i kjennelsen om tilbakelevering, se punkt 6.4.6.

7 BORTFØRING TIL NORGE FRA EN STAT UTENFOR KONVENSJONSSAMARBEIDET

Sak om bortføring til Norge fra en stat utenfor konvensjonssamarbeidet kan i utgangspunktet løses på to måter:

- Foreldrene kommer til enighet
- Anlegge sak om foreldretvist for en norsk domstol

Verken Justis- og beredskapsdepartementet eller Utenriksdepartementet har noen rolle i slike saker.

Foreldrene kan i foreldretvistsaker søke om dekning av advokatutgifter etter de alminnelige reglene i lov om fri rettshjelp 13. juni 1980 nr. 35 (rettshjelploven).

8 BEGJÆRING OM SAMVÆR – HAAGKONVENSJONEN 1980

Haagkonvensjonen 1980 artikkel 21 åpner for at det kan fremmes søknad om få organisert samværsretten eller sikre at samværsretten faktisk kan utøves.

Som sentralmyndighet i Norge for Haagkonvensjonen 1980 bistår Justis- og beredskapsdepartementet også i saker om samvær etter konvensjonen. Søknader kan både komme fra en forelder i Norge som ønsker samvær med barn i en annen konvensjonsstat, og fra en forelder i en konvensjonsstat som ønsker samvær med barn som bor i Norge.

8.1 Begjæring om samvær med barn i en annen konvensjonsstat

Ved begjæring fra en forelder i Norge om å organisere eller sikre samvær med barn i en annen konvensjonsstat anbefales det at søker benytter standard søknadsskjema. Det vil si det samme skjemaet som benyttes i saker om tilbakelevering av barn etter konvensjonen. På skjemaet skal forelderen krysse av om det framsettes krav om tilbakelevering eller krav om samvær i henhold til artikkel 21.

I søknadsskjemaet (eller som vedlegg til skjemaet) bør det fremgå opplysninger om hvordan forelderen ser for seg at samværsretten kan ordnes, og at det her tas hensyn til barnets beste. En beskrivelse av omfang, tid og sted for samvær bør tas med. Det anbefales å legge ved en eventuell avtale eller avgjørelse om samvær.

Departementet fremmer deretter begjæringen for utenlandsk sentralmyndighet og ber om bistand til å sikre utøvelse av samværsretten.

8.2 Begjæring om samvær med barn i Norge

Når departementet mottar en begjæring om å organisere eller sikre samvær med barn i Norge fra en forelder i en annen konvensjonsstat, vil den oversende denne til forelderen i Norge med et følgebrev der det oppfordres til at partene finner en minnelig løsning som kan sikre utøvelse av samværsretten. Forelderen i Norge gis en frist til å gi sin tilbakemelding til departementet. Dersom departementet mottar svar på denne henvendelsen viderefremmes dette til utenlandsk sentralmyndighet.

Dersom foreldrene ikke finner en minnelig løsning som kan sikre samværet, må saken løses som en ordinær foreldretvistsak etter norsk barnelov.

Departementet vil i slike tilfeller sende informasjon via den andre konvensjonsstatens sentralmyndighet, om hvordan forelderen i utlandet kan gå frem for å starte en foreldretvistsak i Norge, herunder informasjon om fri rettshjelp og hvordan man kan gå frem for å engasjere en norsk advokat.

I motsetning til det som gjelder for søknader om tilbakelevering, der departementet sørger for at saken oversendes til tingretten, må en foreldretvistsak igangsettes av en av foreldrene.

I samværs saker der det foreligger en avgjørelse om samvær, kan det være mer effektivt å benytte reglene i Europarådskonvensjonen 1980 dersom begge landene er tilknyttet denne konvensjonen.

9 ANERKJENNELSE OG FULLBYRDING AV AVGJØRELSER – EUROPARÅDSKONVENSJONEN 1980

Europarådskonvensjonen 1980 regulerer gjenopprettelse av foreldreansvar og anerkjennelse og fullbyrding av foreldreansvar eller samværsrett.

Hovedregelen i Europarådskonvensjonen 1980 er at en avgjørelse om foreldreansvar eller samværsrett som er truffet i en konvensjonsstat, skal anerkjennes og fullbyrdes i en annen konvensjonsstat, jf. barnebortføringsloven § 6 første ledd. Det er imidlertid unntak fra denne hovedregelen, blant annet dersom det vil være i strid med prinsippet om hva som er til det beste for barnet, jf. lovens § 7.

Europarådskonvensjonen 1980 har vist seg å ha liten praktisk betydning i barnebortføringssaker. Haagkonvensjonen 1980 fremstår som enklere og inneholder

mer praktiske løsninger enn Europarådskonvensjonen 1980 for slike saker. Europarådskonvensjonen 1980 kan imidlertid være praktisk å benytte ved anerkjennelse og fullbyrding av utenlandske avgjørelser om samværsrett.

Nyttig informasjon finnes på [Europarådets nettside](#), hvor det blant annet ligger offisiell kommentarutgave til konvensjonen.

Se også [Prop. 143 L \(2014-2015\) om internasjonal barnebortføring](#) punkt 3.2.2.

9.1 Anerkjennelse og fullbyrding av avgjørelse i Norge

Utenlandske avgjørelser i sivile saker kan ikke anerkjennes og fullbyrdes i Norge uten særskilt hjemmel, jf. tvisteloven § 19-16. Europarådskonvensjonen 1980 er en slik særskilt hjemmel.

En avgjørelse fra en annen konvensjonsstat kan kreves anerkjent og fullbyrdet i Norge. Dersom en avgjørelse om foreldreansvar eller samværsrett kreves *fullbyrdet* i Norge, er det et krav om at avgjørelsen kan danne grunnlag for fullbyrding i den stat hvor den er truffet, jf. barnebortføringsloven § 6. Fullbyrding innebærer at norske myndigheter er forpliktet til å tvangsfullbyrde avgjørelsen etter de norske reglene om tvangsfullbyrdelse.

Justis- og beredskapsdepartementet er sentralmyndighet for Europarådskonvensjonen 1980, jf. barnebortføringsloven § 5. Departementets oppgaver er i stor grad tilsvarende som for Haagkonvensjonen 1980, se punkt 6.1. Departementet mottar søknader etter konvensjonen og videresender til lokal tingrett for behandling.

Det følger av barnebortføringsloven § 18 første ledd at barneloven § 65 første ledd gjelder ved tvangsfullbyrding av samværsrett. Retten kan i slike saker pålegge saksøkte en løpende mulkt for manglende oppfyllelse av samværsavgjørelsen, jf. barneloven § 65 første ledd jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 13-14.

Videre kan retten, i forbindelse med anerkjennelse og tvangsfullbyrding av samværsrett i saker etter Europarådskonvensjonen 1980 stille vilkår for gjennomføring av samværsretten, jf. barnebortføringsloven § 10.

Det er kun avgjørelser som skal anerkjennes og fullbyrdes som behandles av retten.

Enkelte land har en ordning med registrering/forhåndsgodkjenning av utenlandske avgjørelser. Et krav om å få anerkjent en utenlandsk avgjørelse fra et land som er tilsluttet Europarådskonvensjonen, kan avgjøres av Justis- og beredskapsdepartementet. Også andre norske myndigheter som må ta stilling til hvem som har foreldreansvaret før en sak kan avgjøres, kan selv prøve om den utenlandske avgjørelsen oppfyller de materielle og formelle vilkårene for anerkjennelse etter loven og konvensjonen, eventuelt om anerkjennelse må nektes, jf. lovens § 7. Et eksempel er en norsk ambassade i sin funksjon som passutstedende myndighet, og som må ta

stilling til om en avgjørelse fra en annen konvensjonsstat om foreldreansvar kan legges til grunn for utstedelse av pass til et barn. Det følger av Ot.prp. nr. 52 (1987-1988), merknaden til barnebortføringsloven § 6, at forutsetningen for at en utenlandsk avgjørelse om foreldreansvar og samværsrett skal gjelde her i landet, er at den er truffet i en annen konvensjonsstat. Videre følger det at «[u]tover dette kreves ingen spesiell rettslig eller administrativ prøving.»

9.2 Anerkjennelse og fullbyrding av norsk avgjørelse i annen konvensjonsstat

En norsk avgjørelse kan kreves anerkjent og fullbyrdet i en annen konvensjonsstat. Departementet mottar søknaden og sørger for oversendelse til sentralmyndigheten i den konvensjonsstaten der avgjørelsen ønskes anerkjent og/eller fullbyrdet. Departementet følger saken til endelig avgjørelse foreligger.

Søknad etter Europarådskonvensjonen 1980:

- Det er utarbeidet et standard søknadsskjema og en fullmaktserklæring som kan benyttes. Alternativt kan det sendes et brev der det fremgår hva som ønskes anerkjent og/eller fullbyrdet
- Vedlagt skjemaet eller oversendelsesbrevet skal det følge en fullmaktserklæring fra søker til sentralmyndigheten i mottakerlandet
- Avgjørelsen som kreves anerkjent og/eller fullbyrdet må oversendes i original eller bekreftet kopi
- Skjemaet (på engelsk) og fullmaktserklæringen (på norsk og engelsk) er tilgjengelig på departementenes nettside www.barnebortforing.no/skjemaer.

10 DEKNING AV UTGIFTER TIL RETTSHJELP I BARNEBORTFØRINGSSAKER MV.

Verken Justis- og beredskapsdepartementet eller Utenriksdepartementet kan bidra økonomisk i forbindelse med barnebortføringssaker. Det kan søkes om behovsprøvd rettshjelp etter rettshjelploven.

Dekning av utgifter til rettshjelp i barnebortføringssaker er særskilt omtalt i rundskriv om fri rettshjelp, G-12/05 punkt 8.4. Her fremgår retningslinjer for behandlingen av slike søknader. Se for øvrig [Prop. 143 L \(2014-2015\) om internasjonal barnebortføring](#) punkt 8.

10.1 Generelt

Dekning av utgifter i barnebortføringssaker er underlagt økonomisk behovsprøving, jf.

[forskrift 12. desember 2005 nr. 1443 til lov om fri rettshjelp](#) § 1-1. Det kan innvilges dekning av utgifter til advokatbistand selv om de økonomiske vilkårene ikke er oppfylt dersom utgiftene til juridisk bistand blir betydelige i forhold til søkerens økonomiske situasjon, jf. rettshjelploven §§ 11 fjerde ledd, 16 fjerde ledd og 12 tredje ledd.

Det kan også søkes om dekning av utgifter til advokatbistand etter at en sak er ferdigbehandlet, jf. rettshjelploven § 6 (etterbevilling av fri rettshjelp). Hovedregelen er imidlertid at det skal søkes på forhånd.

Etter rettshjelploven § 22 fjerde ledd kan en bevilling om dekning av utgifter til advokatbistand helt eller delvis utvides til å omfatte saksomkostninger til motparten.

Søknader om dekning av utgifter til advokat for bortfører må vurderes etter unntaksbestemmelsene i rettshjelploven § 11 tredje ledd og § 16 tredje ledd. Det føres en restriktiv praksis for innvilgelse av slike søknader. Se mer om dette i [Rundskriv G-12/05](#) om fri rettshjelp.

10.2 Ved bortføring fra Norge til utlandet

Det følger av Haagkonvensjonen 1980 artikkel 26 at sentralmyndigheter og andre offentlige organer i konvensjonsstatene ikke skal kreve betaling av gjenværende forelder for kostnader og utgifter til rettsforhandlinger eller eventuelt for kostander til juridisk rådgiver. Mange stater, inkludert Norge, har imidlertid tatt forbehold mot denne bestemmelsen. Utgifter til bistand fra advokat kan i mange konvensjonsstater søkes dekket gjennom en ordning med hel eller delvis dekning av utgifter i forbindelse med saken.

Utgifter i forbindelse med en barnebortføringssak, herunder advokatbistand, må i utgangspunktet søkes dekket i den staten barnet er bortført til, jf. rettshjelploven § 5.

I praksis gjøres det unntak fra forutsetningen i § 5 dersom det er klart at staten kun har en begrenset rettshjelpsordning eller det må forventes at behandlingen av søknaden vil ta uforholdsmessig lang tid. I slike tilfeller kan det søkes om dekning av slike utgifter i Norge etter rettshjelploven.

Etter rettshjelploven § 12 kan det søkes om dekning av utgifter ved utenlandsk domstol eller forvaltningsorgan. Det følger av rettshjelploven § 12 første ledd nr. 2 at dette kan innvilges til «den som har fått sitt barn ulovlig bortført fra Norge, jf. barnebortføringskonvensjonen av 25. oktober artikkel 3. Det samme gjelder for den som har fått sitt barn ulovlig bortført fra Norge og politiet har registrert et barn som savnet eller det er opprettet straffesak om barnebortføring».

Bestemmelsen i rettshjelploven § 12 første ledd nr. 2 innebærer at utgifter til *advokatbistand i utlandet* ved barnebortføringssaker fra Norge kan innvilges både for saker innenfor Haagkonvensjonen 1980 og for saker utenfor konvensjonssamarbeidet. For barnebortføringssaker til et land utenfor konvensjonssamarbeidet er det imidlertid

satt som vilkår at politiet har registrert et barn som savnet i en barnebortføringssak, eller at det er opprettet en straffesak om barnebortføring etter straffeloven § 261.

Søknader om dekning av utgifter til *advokatbistand i Norge* ved bortføring til utlandet må søkes dekket etter unntaksbestemmelsen i rettshjelploven § 11 tredje ledd.

10.3 Ved bortføring fra utlandet til Norge

Det følger av rettshjelploven § 16 annet ledd at søknad om dekning av utgifter til advokat i forbindelse med en barnebortføringssak kan innvilges til gjenværende forelder i utlandet som har fått sitt barn ulovlig bortført til Norge, jf. Haagkonvensjonen 1980 artikkel 3.

10.4 Særlig om saker etter Europarådskonvensjonen 1980

Det fremgår av Europarådskonvensjonen 1980 artikkel 5 nr. 3 at konvensjonsstatene ikke kan kreve betaling for å behandle en anmodning om anerkjennelse eller fullbyrding etter konvensjonen. Dette gjelder også dekning av utgifter til rettsak og advokatbistand, men ikke dekning av utgifter til å få et barn returnert.

For saker som skal behandles av norsk domstol, vurderes søknad om dekning av utgifter til advokatbistand av Justis- og beredskapsdepartementet.

Dersom anerkjennelse eller fullbyrding nektes, og dersom sentralmyndigheten i mottakerstaten finner at den bør etterkomme søkerens anmodning om å innlede rettslige forhandlinger i mottakerstaten vedrørende «sakens realitet», jf. konvensjonens artikkel 5 nr. 4, gjelder de alminnelige reglene i rettshjelploven.

10.5 Særlig om samværssaker etter Haagkonvensjonen 1980

Ved begjæring om samvær med barn i en annen konvensjonsstat, kan den norske søkeren søke om dekning av utgifter til rettshjelp i den andre konvensjonsstaten etter de samme prinsippene i Haagkonvensjonen 1980 som gjelder for barnebortføringssaker, jf. Haagkonvensjonen artikkel 26 og landenes forbehold. Se nærmere beskrevet ovenfor i punkt 10.1.

For samværssaker etter konvensjonen som skal behandles i Norge, kan det søkes om dekning av utgifter i forbindelse med rettsaken etter de alminnelige regler om fri rettshjelp etter rettshjelploven. Slike saker løses som en ordinær foreldretvistsak etter norsk barnelov, se punkt 8.

Dekning av utgifter i barnebortføringssaker <u>til utlandet</u>	Primært søke i den staten barnet er bortført til, subsidiært søke i Norge. Er underlagt økonomisk behovsprøving.
--	--

	<p>Både saker innenfor Haagkonvensjonen 1980 og saker utenfor konvensjonssamarbeidet. I bortføringssaker utenfor konvensjonssamarbeidet: tilleggsvilkår om opprettet savnetmelding eller straffesak.</p> <p>Fylkesmannen i Oslo og Akershus behandler alle søknader om fri rettshjelp i barnebortføringssaker til utlandet.</p>
<p>Dekning av utgifter i barnebortføringssaker <u>til Norge</u></p>	<p>Kun i saker etter Haagkonvensjonen 1980.</p> <p>Domstolen behandler søknader fra gjenværende foreldre om fri sakførsel i Norge. Fylkesmannen i Oslo og Akershus behandler alle andre søknader om fri rettshjelp i barnebortføringssaker til Norge.</p>
<p>Det er utarbeidet et eget skjema for søknad om fri rettshjelp i Norge, som blant annet er tilgjengelig på departementenes nettside: https://www.regjeringen.no/no/sub/barnebortforing/nettsider-og-litteratur/skjemaer/id733095/</p> <p><u>Mer informasjon om ordningen med fri rettshjelp og hvordan man søker:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nettsiden til Fylkesmannen i Oslo og Akershus: www.fylkesmannen.no/Oslo-og-Akershus • Nettsiden til Statens sivilrettsforvaltning: www.sivilrett.no 	

11 KONTAKTINFORMASJON

Kontaktinformasjon til Justis- og beredskapsdepartementet:

Justis- og beredskapsdepartementet

Sivilavdelingen

Telefon: 22 24 54 51

Faks: 22 24 27 22

E-post: barnebortforing@jd.dep.no

Besøksadresse: Gullhaug torg 4a, 0504 Oslo

Postadresse: Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo

Departementenes nettside om barnebortføring: www.barnebortforing.no

Kontaktinformasjon til Utenriksdepartementet:

Utenriksdepartementet

Serviceavdelingen

Seksjon for konsulære saker

Enhet for konsulær bistand

Telefon: 23 95 00 00

E-post: post@mfa.no

Besøksadresse: 7. juni-plassen/ Victoria Terrasse

Postadresse: Postboks 8114 Dep, 0032 OSLO

Utenriksdepartementets operative senter:

Telefon 23 95 00 00

Oversikt over norske utenriksstasjoner: Utenriksdepartementet/utenriksstasjoner

12 KILDER

Her gis en oversikt over relevante og nyttige kilder.

Lover og konvensjoner

Lover

Lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstolloven)

Lov 10. juni 1977 nr. 71 om anerkjennelse og fullbyrding av nordiske dommer på privatrettens område (den nordiske fullbyrdingsloven)

Lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp (rettshjelploven)

Lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barneloven)

Lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven)

Lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr (rettsgebyrloven)

Lov 8. juli 1988 nr. 72 om anerkjennelse og fullbyrding av utenlandske avgjørelser om foreldreansvar mv og om tilbakelevering av barn (barnebortføringsloven)

Lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap (ekteskapsloven)

Lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse (tvangsfullbyrdelsesloven)

Lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernloven)

Lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven)

Lov 19. juni 1997 nr. 82 om pass (passloven)

Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)

Lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile saker (tvisteloven)

Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven)

Internasjonale konvensjoner og forordninger

Konvensjon 6. februar 1931 mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige inneholdende internasjonal-privatrettslige bestemmelser om ekteskap, adopsjon og vergemål med sluttprotokoll (Den nordiske familierettskonvensjonen)

Den europeiske menneskerettskonvensjon med protokoller 4. november 1950 (Menneskerettskonvensjonen, EMK)

Konvensjon 25. oktober 1980 om de sivile sider ved internasjonal barnebortføring (Haagkonvensjonen 1980)

Europeisk konvensjon 20. mai 1980 om anerkjennelse og fullbyrding av avgjørelser om foreldreansvar og om gjenopprettelse av foreldreansvar (Europarådskonvensjonen 1980)

FNs konvensjon om barnets rettigheter med protokoller 20. november 1989 (Barnekonvensjonen)

Lovproposisjoner

Prop. 143 L (2014-2015) *Endringer i barnebortføringsloven, barnevernloven, straffeloven 2005 og rettskjelploven (internasjonal barnebortføring)*

Prop. 46 L (2011-2012) *Endringer i straffelova mv. (internasjonal barnebortføring mv.)*

Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) *Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28*

Ot.prp. nr. 56 (1996-97) *Om lov om endring i lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova)*

Ot.prp.nr. 44 (1991-1992) *Om lov om barnevernstjenester (barnevernloven)*

Ot.prp. nr. 52 (1987-88) *Om A Lov om anerkjennelse og fullbyrding av utenlandske avgjørelser om foreldreansvar m.v. og om tilbakelevering av barn. B Lov om samtykke til ratifikasjon av Europarådskonvensjonen 20. mai 1980 om anerkjennelse og fullbyrding av avgjørelser om foreldreansvar og om gjenopprettelse av foreldreansvar og Haagkonvensjonen 25. oktober 1980 om de sivile sider ved internasjonal barnebortføring (Fra behandlingen av proposisjonen: Innst.O. nr. 84 (1987-88), Forhandlinger i Odelst. (1987-88) s. 860-863, Forhandlinger i Lagt. (1987-88) s. 111)*

Stortingsmeldinger

Stortingsmelding nr. 12 (2010-2011) *Bistand til nordmenn i utlandet*

Rundskriv

Rundskriv Q-18/97 Endringer i lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova). Barne- og familiedepartementet 1997. Tilgjengelig fra: [Rundskriv Q-18/97](#)

Rundskriv G-12/2005 om fri rettskjelp. Justis- og politidepartementet 2005. Tilgjengelig fra: [Rundskriv G-12/05](#)

Rundskriv Q-02/2008: Forskrift om mekling etter ekteskapsloven og barneloven. Barne- og likestillingsdepartementets 2008. Tilgjengelig fra: [Rundskriv Q-02/08](#)

Internasjonale kommentarutgaver til konvensjonene:

Haagkonvensjonen 1980:

Explanatory Report on the 1980 Hague Child Abduction Convention by Elisa Pérez-Vera, 1982 http://www.hcch.net/index_en.php?act=publications.details&pid=2779&dtid=3.

Europarådskonvensjonen 1980:

www.conventions.coe.int. Informasjon om konvensjonen finner man ved å gå inn på listen over Europarådets konvensjoner, og velge konvensjon nr. 105.

Norske høyesterettsavgjørelser

Norsk Retstidende

Rt. 1991 s. 1410

Rt. 1993 s. 881

Rt. 1993 s. 1144

Rt. 1996 s. 160

Rt. 1996 s. 1332

Rt. 2000 s. 185

Rt. 2004 s. 2034

Rt. 2008 s. 257

Rt. 2008 s. 829

Rt. 2011 s. 1564

Rt. 2013 s. 59

Rt. 2014 s. 956

Rt. 2014 s. 714

Rt. 2014 s. 286

Rt. 2015 s. 222

Nettsider med internasjonale rettsavgjørelser:

Haagkonferansens database INCADAT (International Child Abduction Database), www.incadat.com (bl.a. lenke til konklusjoner og anbefalinger fra spesialkommisjoner om barnebortføring samt mulighet for å søke på rettsavgjørelser fra konvensjonsstatene og fra EMD).

Den europeiske menneskerettighetsdomstolens elektroniske og nettbaserte samling av egne avgjørelser: <http://hudoc.echr.coe.int>.

Øvrige offentlige dokumenter

Rapport «Internasjonal barnebortføring» fra arbeidsgruppen for gjennomgang av regelverk, organisering og behandling av barnebortføringssaker i Norge, 2013.

[Rapport Internasjonal barnebortføring](#)

Barnebortføringssaker for domstolen. En veileder, Selvaag, Anne Marie, 2013.

Tilgjengelig fra Domstolsadministrasjonens nettside:

[Barnebortføringssaker for domstolen - en veileder](#)

Litteratur

Backer, Inge Lorange: *Barneloven kommentarutgave*, 2. utgave, 2008

Bratholm, Anders og Matningsdal, Magnus: *Straffeloven med kommentarer*, Første Del, 2. utgave, 2003.

Bratholm, Anders og Matningsdal, Magnus: *Straffeloven med kommentarer*, Anden Del, Forbrydelser, 1995.

Kvisberg, Torunn Elise: *Internasjonale barnefordelingssaker. Internasjonal barnebortføring*, 2009. Gyldendal Norsk Forlag AS (ISBN 978-82-05-39225-0). Også tilgjengelig i Norsk Lovkommentars kommentarsamling.

Nylund, Anna: *Mekling i barnefordelingssaker på godt og ondt*, Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål i 2011.

Ofstad, Kari og Skar Randi: *Barnevernloven med kommentar*, 2008.

Søvig, Karl Harald: *Avgjørelser fra EMD i saker om vern av privat- og familieliv fra 2014*, Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål 2015-2.

Aktuelle nettsteder

- Informasjon fra norske myndigheter, Justis- og beredskapsdepartementets og Utenriksdepartementets nettside: www.barnebortforing.no
- Haagkonferansen for internasjonal privatrett har en egen “Child Abduction Homepage” (inneholder konklusjoner og anbefalinger fra spesialkommisjoner om barnebortføring, Guides to good practice med mer), se nettsiden: [Haagkonferansen for internasjonal privatrett/barnebortføring](http://Haagkonferansen%20for%20internasjonal%20privatrett/barnebortforing)
- For flere nyttige kilder og nettsteder, blant annet lenker til andre lands sentralmyndigheters egne nettsider, se: [www.barnebortforing.no/nettsider og litteratur](http://www.barnebortforing.no/nettsider%20og%20litteratur)

13 VEDLEGG

Søknadsskjema for saker etter Haagkonvensjonen 1980, søknadsskjema for saker etter Europarådskonvensjonen 1980 og fullmaktserklæring, samt søknadsskjema for fri rettshjelp: www.barnebortforing.no/skjemaer